

2023-08-18

Samrådsredogörelse

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
Inledning	3
Samrådets syfte	3
Hur samrådet har bedrivits	3
Samrådsaktiviteter	3
Inkomna yttranden	4
Myndigheter	4
Länsstyrelsen Gävleborg	4
Region Gävleborg	17
Trafikverket	19
Lantmäteriet	20
Länsmuseet Gävleborg	20
Skogsstyrelsen	23
Luftfartsverket	26
Kommuner	27
Hudiksvalls kommun	27
Ljusdals kommun	27
Söderhamns kommun	27
Internt	27
Kommunalförbundet Hälsingland, Räddningstjänsten södra Hälsingland	27
Teknik-, service- och fritidsförvaltningen	28
Företag	28
Ellevio	28
Privatpersoner	29
Privatperson 1	29
Privatperson 2	29
Privatperson 3	30
Privatperson 4. (Yttrandet är underskrivet av 5 personer)	31
Privatperson 5	54
Privatperson 6	55
Samrådsmöte och öppet hus	56
Gång- och cykelinfrastruktur	56
Kollektivtrafik	57
Bilinfrastuktur	57
Grönstruktur	57
Bostäder	58
Övrigt	58

Inledning

Samrådets syfte

Samrådet för en fördjupad översiktsplan ska bedrivas med en bred krets av intressenter. Syftet med samrådet är att förbättra beslutsunderlaget och ge möjlighet för intressenter att påverka planens utformning. Resultatet av samrådet ska redovisas i en samrådsredogörelse.

Hur samrådet har bedrivits

Enligt Plan- och bygglag (2010:900) är de obligatoriska samrådsparterna Länsstyrelsen, berörda kommuner, regionalplaneorgan och kommunala organ. Länsstyrelsen ska under samrådet särskilt ta tillvara och samordna statens intressen. Berörda kommuner ska främst behandla frågor rörande mellankommunala intressen som kommunikationer. Samråd ska även ske med regionplaneorgan och kommunala organ i övrigt som har ansvar för regionalt tillväxtarbete och transportinfrastrukturplanering. Kommunens invånare och andra intressenter som intresseorganisationer och föreningar ska också ges tillfälle att delta i planprocessen. Att skapa intresse hos allmänheten kan göras genom exempelvis samrådsmöten, webbsidor, seminarier, inslag i lokalradion med mera. Det är sedan upp till intressenterna att avgöra om de vill reagera på kommunens förslag.

Samrådsaktiviteter

Inför den fördjupade översiktsplanen genomfördes en digital enkät. Totalt inkom det 248 svar på enkäten. Sammanfattningen av medborgardialogen som utfördes låg till grund för samrådsförslaget till den fördjupade översiktsplanen. Under samrådsprocessen gjordes annonsering på Bollnäs kommuns hemsida samt i kommunens sociala medier.

Det genomfördes även under samrådstiden två öppna hus på Forum i Arbrå då medborgare var välkomna att komma med frågor och diskutera förslaget. Det hölls även ett stormöte på Forum i Arbrå där Arbrås utveckling diskuterades i smågrupper. På stormötet deltog cirka 45 personer. Från kommunen fanns både politiker och tjänstemän representerade.

Inkomna yttranden

Myndigheter

Länsstyrelsen Gävleborg

Ärendet

Bollnäs kommun har lämnat in förslag till fördjupad översiktsplan för samråd enligt 3 kap. 9 § plan- och bygglagen (PBL). Samrådet pågår under perioden 2 juni – 31 oktober 2022.

Gällande planer

Kommuntäckande översiktsplan för Bollnäs kommun, antagen 2015.

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen anser att planförslaget har ett bra upplägg. Där övergripande frågor beskrivs och förses med kommunens vägledande ställningstagande i form av listade riktlinjer kompletteras på ett bra sätt av en vägledning. Därtill läggs en miljökonsekvensbeskrivning som beskriver planförslagets konsekvenser i förhållande till miljöaspekter, nationella miljömål miljö kvalitetsnormer samt sociala och ekonomiska konsekvenser.

Länsstyrelsen anser dock att kartmaterialet behöver bearbetas för att förbättra läsbarheten. Det är i nuläget svårtolkat och flera av de använda färglagren, både solida och randade, liknar varandra och är svåra att skilja åt.

Kommentarer:

Synpunkterna tillgodoses och kartmaterialet i planhandlingarna bearbetas för att öka läsbarheten och förståelsen.

Länsstyrelsens särskilda bevakningsområden

Under samrådet ska Länsstyrelsen enligt 3 kap. 10 § PBL särskilt

1. ta till vara och samordna statens intressen,
2. tillhandahålla underlag för kommunens bedömningar och ge råd i fråga om sådana allmänna intressen enligt 2 kap. som hänsyn bör tas till vid beslut om användningen av mark- och vattenområden,
3. verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses, att miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken följs och att redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen är förenlig med 7 kap. 18 § första stycket miljöbalken,
4. verka för att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. verka för att bebyggelse och byggnadsverk inte blir olämpliga med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Riksintressen

I en översiktsplan är det viktigt att framhålla och tydliggöra kommunens prioriteringar och avvägningar mellan olika riksintressen. Dessa utgör en grund för senare ställningstaganden i framtida planering och prövningar av enskilda ärenden. För närvarande pågår en översyn av riksintresseanspråken.

De riksintressen som är föremål för översyn gäller riksintressena naturvård och kulturmiljö. Sammantaget finns förväntningar från regeringen om att översynen ska leda till en minskning av såväl antalet anspråk på områden av riksintresse som dessa områdens samlade areella utbredning.

Riksintresse friluftsliv

Riksintresse för Friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken i berört område utgörs av Ljusnans dalgång med sjöar och vattendrag, barrskog och odlingslandskap vilket framgår av den fördjupade översiktsplanen.

Riksintresse kulturmiljövård

I samband med en riksintresseöversyn utförd som ett samarbete mellan Länsstyrelsen och Länsmuseet Gävleborg år 2016 togs revideringsförslag fram till varje enskilt riksintresse. Därefter avstannade projektet som en följd av regeringens uppdrag om minskning av riksintresseområden och Länsstyrelsen har därför ännu inte antagit revideringsförslagen presenterade av Länsmuseet. Förslagen är dock mycket välunderbyggda och ger förslag på både utvidgningar och insnävningar av de olika områdena och Länsstyrelsen har för avsikt att åter ta upp arbetet under kommande år, vilket bland annat innefattar Koldemo.

Riksintresse kommunikationer

Kommunen skriver väg 83 är ett riksintresse för kommunikationer, Länsstyrelsen vill uppmärksamma kommunen att väg 83 inte längre är ett riksintresse, efter beslut av Trafikverket den 2022-09-26. Länsstyrelsen anser att kommunen har tillgodosett riksintresse för kommunikation järnväg.

Kommentar:

Riksintresset för väg 83 utgår ur handlingarna.

Riksintresse totalförsvar

Arbrå ligger inom riksintresse för påverkansområdet för väderradar Länsstyrelsen anser att detta bör nämnas i den fördjupade översiktsplanen.

Kommentar:

Riksintresset för påverkansområde för väderradar läggs till i planhandlingarna.

Riksintesse rörligt friluftsliv

Riksintesse för Rörligt friluftsliv enligt 4 kap. 1–2 §§ miljöbalken i berört område utgörs av Ljusnan mellan Färila och Bergvik vilket framgår av den fördjupade översiktsplanen.

Miljö kvalitetsnormer

Det är viktigt att redan tidigt i planprocessen ta hänsyn till gällande miljö kvalitetsnormer för att undvika dålig luftkvalitet samt upprätthålla god vattenkvalitet i grundvatten, sjöar, vattendrag och hav. En medveten och långsiktig planering är en förutsättning för att ständigt förbättra tillstånden i dessa frågor.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Länsstyrelsen har inget ytterligare att tillägga om riktlinjerna i dagvattenstrategin och dagvattenriktlinjer följs. Det handlar bland annat om skapa möjligheter för fördröjning och infiltration av dagvatten, vilket minskar utsläppen till recipienten.

Att reservera markytor, så kallade översvämningsytor, för att kunna hantera stora regnmängder i samband med kraftiga skyfall. Till sist att ta hand om snöhanteringen på tillbörligt sätt för att minska belastningen på närliggande vattenförekomster.

Kommentar:

Bollnäs kommun har i nuläget ingen skyfallskartering eller någon lågpunktskartering för Arbrå, men avser att ta fram en lågpunktskartering för verksamhetsområde-VA under 2023 inom ramen för Vattentjänstplanen som ett första steg att mer fördjupa den problematik som kan tänkas finnas på orten. Bollnäs kommun bedömer att lågpunktskartering kommer att ge en översiktlig bild av problematiken på orten som kan användas vid framtida detaljplanering och den kommer även ligga till grund för vidare åtgärder inom planområdet.

Områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)

Länsstyrelsen tar inte ställning till det redovisade LIS-området eftersom detta gjordes i samband med framtagande av kommunens översiktsplan.

Hälsa och säkerhet

Hälsa och säkerhet Boverket tog 2017 fram vägledningen om krav avseende Hälsa, säkerhet och risker som handlar om tillämpning av PBL med hänsyn till människors hälsa, säkerhet, och risken för olyckor, översvämning och erosion.

Klimatanpassning

Det är bra att kommunen inom kapitlet lyfter vikten med biologiska mångfalden och folkhälsan. Länsstyrelsen anser dock att hänsyn saknas till klimatförändringen och dess effekter som kan påverka de viktiga värdena och ekosystemtjänster som naturen erbjuder. Här kan exempel lyftas att de gröna och blå ytorna kan vara multifunktionella ytor som kan motverka negativa klimateffekter, som översvämning och värmeböljor och kanske också nyttja dess fördelar med ett varmare klimat.

Anpassningsåtgärder kan också utvecklas med att plocka in möjligheter till naturbaserade lösningar, för att hantera höga flöden och beskuggningsmöjligheter vid värmeböljor. Genom att planera in lösningar baserade på naturens eget sätt att hantera dagvatten kan översvämningsrisker minskas samtidigt som flera ekosystemtjänster genereras, i så kallade multifunktionella lösningar.

Kommentar:

Synpunkten tillgodoses. Ett nytt kapitel under risker där frågan avseende klimatanpassning behandlas. Vissa delar i Länsstyrelsens yttrande finns också behandlat i kapitalet park, natur och områden för rekreation och friluftaktiviteter.

Ras, skred, översvämning och erosion

I en översiktsplan ska geotekniska förutsättningar översiktligt redovisas med avseende på ras, skred, erosion och översvämning. Dessa faktorer kan vara avgörande för markens lämplighet för avsett ändamål utifrån ett geotekniskt perspektiv och de bör därför redovisas tidigt i planprocessen. En övergripande bedömning kan göras utifrån bland annat geologiska och topografiska kartor.

Översiktsplanen bör i sin nuvarande utformning kompletteras på följande punkter:

Ras –Exploatering eller borttagning av vegetationen i eller ovanför brant sluttande terräng, kan öka sannolikheten för ras ytterligare. Det bör framgå av den fördjupade översiktsplanen att dessa moment alltid bör riskbedömas av en geotekniker. I planområdet finns utpekade riskområden med branta slänter med friktionsmaterial och befintlig bebyggelse. Planbeskrivningen bör tydligare beskriva risken av ett ras i moränslänter samt dess konsekvenser på den bebyggda miljön.

Erosion (kust, vattendrag, sjöar och mark) – Planen bör kompletteras med en beskrivning av erosion, hur det kan uppstå samt vilka risker erosion medför. Observera att erosion inte bara kan uppstå längs med stränder och vattendrag. Även vid blottläggning av ytor, exempelvis i hjulspår från anläggningsmaskiner ökar sannolikheten för erosion.

Kommentar:

Synpunkterna tillgodoses och tillägg görs i planhandlingen i enligt med länsstyrelsens yttrande.

Redovisning i karta

God kännedom om geotekniska förutsättningar och eventuella geotekniska riskområden är viktiga utgångspunkter vid strategiska val av markanvändning. I översiktsplanen har geotekniska förutsättningar översiktligt redovisats med avseende på geotekniska riskfaktorer (ras, skred och översvämningar). Dessa faktorer kan vara avgörande för att marken ska vara lämplig för sitt ändamål utifrån ett geotekniskt perspektiv. Kommunen bör komplettera kartredovisningen med en redovisning av erosionskänsliga stränder. För att underlätta i efterföljande detaljplanering och bygglovsärenden bör det även finnas en karta som kombinerar geotekniska säkerhetsfrågor med planerad markanvändning.

Kommentar

Synpunkten tillgodoses och tillägg görs på kartan för ras- och skred samt översvänningsrisker.

Kommunens ställningstagande

I Arbrås fördjupade översiktsplan har kommunen redovisat sitt ställningstagande för hur utpekade områden med stabilitetsproblem ska hanteras. Ställningstagandet är avgränsat till att enbart gälla upprättandet av nya detaljplaner och bygglov. Ställningstagandet bör även inbegripa befintlig bebyggelse samt infrastruktur, naturområden och parker. Om de geotekniska säkerhetsfrågorna berör större områden kan kommunen redan i sitt ställningstagande peka på att ett specifikt område kräver fördjupade utredningar innan detaljplaneskedet, exempelvis genom ett planprogram.

Kommentar:

Synpunkten tillgodoses. I planhandlingar kompletteras nuvarande riktlinje gällande riskhantering med att risker alltid ska beaktas både i planerings- och byggprocesser men också i befintliga miljöer.

Det är bra att kommunen har lyft frågan om hur klimatförändringarna kan medföra ökade stabilitetsproblem. Utöver effekterna av klimatförändringen (exempelvis ökad nederbörd, mer frekventa skyfall) kan även klimatanpassningsåtgärder (exempelvis översvämningsskydd) öka sannolikheten för ras, skred och erosion. Strategin bör därför kompletteras med kommunens ställningstagande kring hur geotekniska säkerhetsfrågor ska hanteras i samband med framtida skyddsåtgärder.

Kommentar:

Synpunkten tillgodoses. I planhandlingar kompletteras nuvarande riktlinje gällande riskhantering även inkluderar klimatanpassningsåtgärder.

Farligt gods

Kommunen har identifierat befintliga rekommenderade transportleder för farligt gods. Länsstyrelsen saknar dock en övergripande inriktning för riskbedömning intill transportleder för farligt gods samt vid etablering av annan farlig verksamhet. Detta kan ske på liknande vis som i den fördjupade översiktsplanen för Bollnäs stad där det framgår att detaljerade riskutredningar bör tas fram vid bebyggelse inom riskhanteringsområdet. Länsstyrelsens vägledning för riskhantering vid transportleder för farligt gods samt drivmedelstationer och farliga verksamheter kan också vara till stöd.

Kommentar:

Synpunkten tillgodoses. Planhandlingar kompletteras med ett mer övergripande resonemang och riktlinjer kring farligt gods. En hänvisning har också infogats avseende RIKTSAM.

Förorenade områden

Förorenade områden är mark- och vattenområden, byggnader och anläggningar som innehåller skadliga ämnen som medför eller riskerar att medföra negativ påverkan på människors hälsa eller miljön. Oftast ligger dessa områden i anslutning till pågående eller nedlagd industriell verksamhet. Ett sådant område omfattas av miljöbalkens 10 kap. om förorenade områden. Potentiellt och bekräftat förorenade områden registreras i den nationella databasen EBH-stödet. Det har pågått under flera år och områdena registreras i den nationella databasen för potentiellt förorenade områden, det så kallade EBH-stödet. Läs om det aktuella läget gällande arbetet med förorenade områden i länet i Förorenade områden i Gävleborgs län - Regionalt program för efterbehandling 2021–2023.

I översiktsplanen bör den allmänna föroreningssituationen i kommunen beskrivas, med särskilt fokus på föroreningar som berörs av större förändringar av mark- och vattenanvändningen eller där risk för till exempel översvämningar finns. Översiktsplanen bör också innehålla riktlinjer (kommunal strategi) för hur förorenade områden ska hanteras i den efterföljande detaljplaneringen, så att hänsyn kan tas till föroreningssituationen och ett område kan användas på bästa sätt utan risk för människors hälsa eller för miljön.

Konsekvenserna av översiktsplanens ställningstaganden bör belysas. En bedömning av behoven av att utföra undersökningar och avhjälpandeåtgärder kan med fördel redovisas.

Som underlag för att kunna arbeta strategiskt med förorenade områden finns vägledningmaterialet Strategipaketet på EBH-portalen.⁵ Informationen om förorenade områden förändras och uppdateras kontinuerligt i EBH-stödet.

Det kan exempelvis handla om nya objekt inom branscher som inte tidigare uppmärksammats och nya undersökningar eller åtgärder som utförts.

Kommentar:

Synpunkten tillgodoses. Planhandlingarna kompletteras med en karta, beskrivande text avseende potentiellt förorenade områden och miljöfarlig verksamhet. Förtydligande görs också i text om risk föreligger inom planerade exploateringsområden.

Buller

Buller är enligt FÖP:en och strategisk miljöbedömning kopplad till planerandet av nya bostäder och framför allt trafik. I FÖP:en på sida 26, lyfts trafikbullerförordningen fram och i den strategiska miljöbedömningen (sida 6) anges att trafikbullerförordningen ska följas vid planering av nya bostäder.

Däremot har man knappt berört buller från befintliga eller tillkommande verksamheter eller vilka bullerkonflikter som skulle kunna uppstå vid olika angränsande markanvändningar, det vill säga verksamheter och/eller bostäder. Kort nämns i FÖP:en på sida 20 att hänsyn ska tas till befintliga eller planerade bostäder vid detaljplanering av nya områden för verksamheter. Länsstyrelsen anser att både i FÖP:en och den strategiska miljöbedömningen bör kommunen lyfta fram att det finns riktlinjer även för buller från verksamheter. Kommunen bör även beakta att utvecklande av nya och/eller tätare bostadsområden kan påverka befintliga verksamheters möjlighet att bedriva eller utveckla sina verksamheter, samt möjligheten att etablera nya verksamheter. Länsstyrelsen anser att därför också kan vara lämpligt att redan nu förorda vilken utveckling som förordas vid sådana eventuella intressekonflikter, eller om kommunen inom vissa områden för utveckling av verksamheter ser det som lämpligt att endast tillåta mindre störande verksamheter.

Kommentar:

Synpunkten tillgodoses delvis. Planhandlingarna kompletteras med ett resonemang kring buller från verksamheter och att nya bostadsområden kan påverka befintliga verksamheter samt hur eventuella konflikter mellan olika intressen ska hanteras.

Radon och strålning

Länsstyrelsen anser att det bör finnas med hur den fördjupade översiktsplanen säkerställer en säker strålmiljö i enlighet med miljöbedömningens formulering ”Planens strategi för radon föreskriver krav på radonsäkert byggande och vad gäller kraftledningar ska Svenska kraftnäts policy för magnetsfältsnivåer följas”.

Kommentar:

Synpunkten tillgodoses och planhandlingarna kompletteras med ett resonemang kring och ställningstagande avseende radon.

Regionalt perspektiv

Bostadsförsörjningen

Bollnäs kommun har 2019-04-09 antagit riktlinjer för bostadsförsörjningen i enlighet med lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (BFL).

Enligt den nya lagen (2022:383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar ska varje kommun anta riktlinjer för bostadsförsörjningen. Syftet är att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder och att främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen förbereds och genomförs. Riktlinjerna ska i sin tur utgöra underlag för planläggning enligt plan- och bygglagen (PBL) avseende det allmänna intresset bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet.

Översiktsplaneringen är ett viktigt instrument när kommunens bostadspolitiska intentioner ska genomföras. Både översiktsplanen och riktlinjerna för bostadsförsörjningen behövs för att nå kommunens bostadspolitiska mål. De skiljer sig emellertid åt på två sätt:

- I översiktsplanen anger kommunen hur och var den tänker tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder.
- I riktlinjerna konkretiserar kommunen hur behovet ska tillgodoses.

Kommunen bör därför grunda sitt planförslag gällande nya bostäder på riktlinjerna för bostadsförsörjning.

I förslaget till den fördjupade översiktsplanen för Arbrå nämns inte bostadsförsörjningen alls och därmed uteblir kopplingen till riktlinjerna för bostadsförsörjning. Enligt PBL ska riktlinjerna fungera som ett underlag för det allmänna intresset bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet.

Kommunen nämner den demografiska utvecklingen för kommunen och konstaterar där att tätorten haft en svag befolkningsutveckling under de senaste decennierna. Kommunen bör redogöra för befolkningsutvecklingen i framtiden för Arbrå för att kunna göra en realistisk beräkning över antalet nya bostäder som kan behöva tillkomma. Kommunen skriver också att den största befolkningsgruppen är i åldern 60 år och uppåt. Kommunen bör därför förtydliga för behovet av nya bostäder och vilka de tilltänka bostäderna är till för utifrån upplåtelseform, detta bör baseras på riktlinjerna för bostadsförsörjning och den demografiska analysen samt befolkningsprognoser

Kommentar:

Synpunkterna tillgodoses och ett kapitel införs under tidigare ställningstagande där riktlinjerna för bostadsförsörjnings mål och prioriterade målgrupper beskrivs. Tillägg görs även under kapitlet demografi. I kapitlet tätortsbebyggelse beskrivs även behovet samt kommunens ambitioner närmare.

Integration

Länsstyrelsen önskar en redovisning av om och i sådana fall hur planförslaget kan bidra till förbättrad integration.

Kommentar:

Synpunkterna tillgodoses delvis. Inom ramen för bara plan- och bygglagen är det svårt att förbättra integrationen. Det krävs flera åtgärder med kopplingar till andra lagstiftningar och styrdokument. Det en fördjupad översiktsplan främst kan göra är att tydliggöra att befintlig och ny bebyggelse kan bidra till att bostadssegregationen minskar. I planhandlingarna införs därför ett resonemang kring bostadssegregation.

Allmänna intressen

Totalförsvaret

Länsstyrelsen anser att kommunen bör beröra hur totalförsvarets intresse kan beaktas i kommande arbete.

Samhällsplaneringen är ett viktigt instrument i återuppbyggnaden av det civila försvaret. Det kan därför vara bra att lyfta frågor i översiktsplaneringen om det civila försvaret och den verksamhet som ansvariga aktörer, i detta fall kommunen, ska bedriva för att göra det möjligt för samhället att hantera situationer när beredskapen i Sverige höjs.

Det kan vara bra att känna till att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) bedömer att avveckling av anläggningar, materiel med mera för civilt försvar behöver upphöra. Ledningscentraler i bergtrum behöver fortsätta att hållas i malpåse tills ytterligare inriktning kan ges. Det kan finnas fall då avveckling eller försäljning kan vara motiverat, men då bör man ha en dialog med MSB och med ansvarig Länsstyrelse först.

MSB har en central roll i arbetet med att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera kriser och krig. Under år 2017 gjorde MSB en analys över hur skyddet av civilbefolkningen under höjd beredskap bör anpassas till nuvarande förhållanden, inkluderande en inriktning för skyddsrumsverksamheten och räddningstjänsten under höjd beredskap. Mer information från MSB finns i på deras webbplats.⁶ MSB har också tagit fram en vägledning om totalförsvarets intressen i samhällsplaneringen.

Kommentar:

Synpunkten tillgodoses och det införs ett kapitel under områden med särskild hänsyn eller av riksintresse där totalförsvarets framtida behov och olika intressen beskrivs översiktligt.

Kulturmiljö

Kommunen har tagit god ställning till platsens kulturmiljövärden och värdefulla bebyggelse men kartmaterialet behöver förbättras. Länsstyrelsen ställer sig även frågande till hur kommunen avser att förnyaområdet runt centrala Bondegatan och järnvägsområdet som angivet på sida 18.

Kommentar:

Kartorna har förbättrats i enlighet med yttrandet för att öka läsbarheten. Kommunen ser ett behov av att förbättra Bondegatan. Gatan och dess närområde behöver förbättras framför allt avseende trivsel och trygghet, med en anpassning för gående och cyklister. I samband med detta bör det ta fram ett planeringsunderlag för en upprustning av hela området där kulturvärdena framhävs. Fastigheterna är privatägda, men kommunen ser ett behov av att lyfta hela området i ett sammanhang, till exempel med ett planprogram eller dylikt. Inga förändringar görs med anledning av yttrandet i övrigt.

Arkeologi och fornlämningar

I och runt Arbrå finns framför allt två områden med i förhållande till omgivningen förtätad förekomst av kända, registrerade fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar, Forsön respektive en kil mellan Forsbo och Forneby.

Det förra har i FÖP:en avsatts till natur och rekreation vilket borgar för goda möjligheter att bevara de befintliga lämningarna, medan det andra åtminstone till dels planeras för tätortsbebyggelse respektive verksamhet, vilket innebär stor risk för att fornlämningarna och de övriga kulturhistoriska lämningarna kommer att beröras av exploatering. I övrigt finns stora områden, framför allt skogsmark söder och väster om den befintliga bebyggelsen som planeras för tätortsbebyggelse och verksamhet. Av den anledningen är det viktigt att kommunen i den fortsatta planeringen i god tid samråder med Länsstyrelsen i avseende av eventuell förekomst av i dag okända, oregistrerade fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar.

Kommentar:

Synpunkterna tillgodoses och en beskrivande text införs avseende hantering av fornlämningarna inom planerade exploateringsområden.

Naturmiljö

Länsstyrelsen ser positivt på att avsikten med den fördjupade översiktsplanen är ökad tydlighet i vilka områden med naturvärden som inte bör exploateras, att fokus finns på åtgärder för mer cykling och en förtätning av bebyggelse på ett anpassat sätt så att ianspråktagande av naturmark minimeras och sammanhängande naturområden inte fragmenteras. Gröna stråk genom tätort och öka biologisk mångfald genom att öka grönskan på offentliga platser.

Skyddad natur

Inom Arbrå tätort finns några små områden med områdesskydd. Vid Arvikvågen finns naturvårdsavtal med syfte att utveckla och bevara naturvärden eller sociala värden. Skogsstyrelsen har även identifierat områden med höga naturvärden och klassad dessa som nyckelbiotoper (öster Tomta tjärn). På Prästön har Sveaskog avsatt en nyckelbiotop. På nära gångavstånd till Arbrå tätort finns naturreservatet Majorns hage som också är ett Natura 2000-område. Reservatet har höga naturvärden som en följd av den långa traditionen av bete. Reservatet förvaltas av Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen vill uppmärksamma att bebyggelseutvecklingen behöver ta hänsyn till generella biotopskyddet (Enligt 7 kap. 11 § miljöbalken).

Kommentar:

Synpunkterna tillgodoses och ett nytt kapitel har infogats i planhandlingarna avseende skyddad och värdefull natur och vilka värden som finns inom planområdet.

Friluftsliv

Friluftslivets olika intressen utöver riksintresset kan med fördel även belyas inför de avvägningar som behöver göras i fråga om förtätning av befintlig bebyggelse som ofta behöver ställas mot vikten av tätortsnära natur exempelvis. Det finns även nationella friluftsmål som kommunen inte har nämnt i samband med FÖP:en, Länsstyrelsen anser att dessa bör finnas med i den fördjupade översiktsplanen.

Kommentar:

Synpunkterna tillgodoses. I kapitlet park, naturmark och områden för rekreation och friluftaktiviteter tillförs ett översiktligt resonemang kring friluftslivets olika intressen.

Grön infrastruktur

Största delen av Arbrå har grönområden inom 300 meter från bostaden. Länsstyrelsen anser att vid förtätning av bebyggelse är det av stor vikt, och vinster för folkhälsa, trivsel och attraktion, att i största möjliga mån behålla bostädernas närhet till grönområden. En beskrivning av gröna infrastruktur och hur ska detta ska beaktas i planarbetet vore även bra att ta del av. Mer information gällande detta går att hitta på Naturvårdsverkets hemsida samt hos Länsstyrelsen.

Kommentar:

Synpunkterna tillgodoses och en beskrivning samt hur kommunen avser att beakta den gröna infrastrukturen införs i planhandlingarna. Förändringar görs i både nulägesbeskrivningen och planförslaget.

Kommunikation och infrastruktur

Flera av de utpekade områdena angränsar eller ligger i nära anslutning till väg eller järnväg. Där är det viktigt att i ett tidigt skede föra dialog med Länsstyrelsen och Trafikverket samt följa de riktlinjer och avstånd som finns, så som avståndet från transportled för farligt gods samt förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader och förordningen om omgivningsbuller (2004:675).

Kommentar:

Synpunkterna tillgodoses och i planhandlingarna läggs det in att det är viktigt att i ett tidigt skede föra dialog med Länsstyrelsen och Trafikverket och att följa de riktlinjer och avstånd som finns med hänsyn till förordningen (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader och förordning (2004:675) om omgivningsbuller.

Civil luftfart

I den fördjupade översiktsplanen nämns ingenting om flyghinder för den civila luftfarten. Vad som gäller avseende civil luftfart bör nämnas i alla översiktsplaner. Länsstyrelsen vill upplysa kommunen att alla byggnadsobjekt oavsett typ som master, torn, pyloner, skyltar, konstverk, byggnader, vindkraftverket etc. som är högre än 20 meter över mark eller vattenytan skall remitteras till Luftfartsverket (LFV). Detta gäller oavsett position på svenskt territorium. Befinner sig objektet till havs eller i insjö skall även Kustbevakningen i Karlskrona remitteras. Samråd ska alltså inte enbart ske med Forsvarsmakten när det gäller höga objekt utan även med LFV för civil luftfart.

Kommentar:

Synpunkten tillgodoses och i planhandlingarna infogas en beskrivande text avseende hur det civila luftfartens intressen ska beaktas i den fysiska planeringen.

Teknisk försörjning

Dagvatten

Länsstyrelsen anser att det saknas intensioner att följa upp riktlinjerna i dagvattenstrategin och dagvattenriktlinjer, som kommunen hänvisar till i dagvattenstrategin till exempel skapa möjligheter för fördröjning och infiltration av dagvatten, vilket minskar utsläppen till recipienten.

Reservera markytor, så kallade översvämningsytor, för att kunna hantera stora mängder i samband med kraftiga skyfall. Samt skapa grönare samhällen som ger ökad trivsel och bättre skydd mot värmeböljor. Länsstyrelsen anser även att det bör finnas med vad kommunen har för planer på att ta fram en skyfallskartering, som också nämns i dagvattenstrategin.

Kommentar:

I dagvattenstrategin och dagvattenriktlinjerna finns beslutade processer för bland annat bygglov och detaljplanering. Det finns även en riktlinje avseende att; Gemensamma lösningar för dagvattenhantering från befintliga och nya områden möjliggörs i samband med detaljplanering, projektering och bygglov. Gällande dagvattenriktlinjer ska följas samt en riktlinje avseende att hänsyn ska tas till ett förändrat klimat. Ett nytt kapitel har även införts om klimatanpassning och ett förändrat klimat. Kommunen kommer att under 2023 ta fram en Vattentjänstplan. Inom ramen för det arbetet kommer en lågpunktskartering för samtliga verksamhetsområden för VA tas fram som ett första steg. Beroende på analysen av lågpunktskarteringen kan en skyfallskartering bedömas som nödvändig i framtiden.

Energidistribution

I Bollnäs kommun har Svenska kraftnät en 220 kV-ledning tillhörande transmissionsnätet för el som passerar genom planområdet.

Svenska kraftnät utreder i dagsläget transmissionsnätets struktur i regionen inom program NordSyd, och kan därför inte utesluta att transmissionsnätet kan komma att ändras. Planerna, som inte är fastslagna, innefattar i dagsläget bland annat att anlägga en ny 400 kV-ledning inom planområdet (uppskattningsvis kan detta ske till år 2033). Skulle ny 400 kV-ledning anläggas, kan det i sin tur påverka befintlig transmissionsnätsledning. Länsstyrelsen vill förtydliga att planerna befinner sig i utredningsfasen.

Svenska kraftnät tar hänsyn till verksamheter vid byggnation av kraftledningar och anser att kommunen bör ta motsvarande hänsyn vid planläggning i närheten av kraftledningar. Området västerut inom Arbrå utpekats som verksamhetsområde och ligger i direkt anslutning till Svenska kraftnäts 220 kV-ledning. Svenska kraftnät anser mot bakgrund av vad som anges ovan att det är olämpligt att planera för verksamheter under ledningen. Ledningen bör inte ska ingå i verksamhetsområdet.

Kommunen bör ta hänsyn till Svenska kraftnäts eventuella framtida kraftledning och reserverar ett skyddsområde om minst 100 meter väster om befintlig kraftledning. Det är positivt att transmissionsnätet redovisas i planen men behöver även tydligt redovisas ihop med övrig planering i mark- och vattenanvändningskartan. Det ska tydligt framgå att det är transmissionsnätet för el och att det är en 220 kV-ledning. Transmissionsnätet för el går att hämta via Geodataportalen.

Svenska kraftnäts tidigare magnetfältspolicyn har utgått. Svenska kraftnät följer myndigheternas rekommendationer. Myndigheterna har i nuläget ingen gemensam försiktighetsstrategi eller försiktighetsprincip, utan myndigheterna har separata rekommendationer.

I planen används begreppet strålning i samband med kraftledningar. Svenska kraftnät vill uppmärksamma att begreppet strålning inte brukar användas i samband med de låga frekvenser som finns i kraftledningar eftersom fotonenergin är så svag att fälten helt saknar de egenskaper man förknippar med ordet stålning. Strålning används oftast när fotonenergin är så pass hög att det resulterar i ett synligt ljus. Exempel på detta är gamma-och röntgenstrålning.

Kommentar:

Synpunkterna tillgodoses delvis. En eventuell prövning av lämpligheten och skyddsåtgärder görs i samband med detaljplanering eller inom ramen för en bygglovsprocess. När Svenska kraftnäts planerade förändringar i program NordSyd är beslutade kan kommunen komma att revidera den fördjupade översiktsplanen. Begreppet magnetfältspolicy tas ur planhandlingarna liksom begreppet strålning. I övrigt görs inga förändringar av planhandlingarna.

Produktion av förnybar energi

Länsstyrelsen ser positivt på att kommunen aktivt tagit ställning till hur de avser att arbeta i samband med prövningarna för miljöanpassning av vattenkraften. Det är även positivt att kommunen vill arbeta för att förbättra vattenmiljöerna med avseende på fysisk påverkan.

Vatten och avloppsförsörjning

Kommunen skriver i den fördjupade översiktsplanen på sida 14 att en VA-plan finns. I den samlade miljöbedömningen anges att ”Den fördjupade översiktsplanen stärker VA-planens strategier bland annat genom att tydliggöra att möjligheten till reinvesteringar i befintligt VAnät alltid ska undersökas i samband med detaljplanering”

Länsstyrelsen anser att det är svårt att se hur en FÖP stärker VA-planens strategier och bedömer därför att det vore lämpligt om kopplingen mellan dessa dokument framgår tydligare i den fördjupade översiktsplanen. VA-strategin kan dessutom ändras och det framgår inte i FÖP:en vilken version av VA-plan som är gällande vid antagandet eftersom utvecklingen framför allt handlar om förtätningar antar Länsstyrelsen att det sker inom verksamhetsområde för VA.

Kommentar:

I kommunens antagna VA-plan framgår det tydligt hur processen ska se ut avseende nyexploatering bland annat avseende tidig dialog med kommunens VA-bolag. Någon bredare beskrivning av kopplingen mellan VA-planen och den fördjupade översiktsplanen bedöms inte som nödvändig. Kommunen avser att under 2023 anta en Vattentjänstplan, vilket har tydliggjorts i planhandlingarna. Inga förändringar görs i planhandlingarna med anledning av synpunkterna.

Naturresurser

Jordbruk

Länsstyrelsen ser positivt på att kommunen tydligt beskriver jordbrukets värde. Kommunen skriver i planhandlingarna ”Förtäta i första hand i stället för att ianspråkta jordbruksmark. Vid nyexploatering bör skogsmark väljas framför jordbruksmark”. Länsstyrelsen önskar ett förtydligande i hur detta ska kunna säkerställas i framtiden.

Kommentar:

Synpunkterna tillgodoses och ett tillägg görs i planhandlingarna avseende att kommunen förespråkar att i första hand bebygga förtättningsområden framför nyexploateringsområden.

Länsstyrelsens särskilda bevakningsområden

Sociala hållbarhetsfrågor

Barnperspektivet

Den 1 januari 2020 blev barnkonventionen lag i Sverige vilket innebär att den fått en starkare juridisk ställning. Barn och ungas rättigheter är viktiga i samhällsplaneringen eftersom barns livsvillkor påverkas av den fysiska planeringen. Barnkonventionen lyfter vikten av lika rättigheter och att skapa likvärdiga villkor för barn och unga. Lagen kommer att prägla den fysiska planeringen genom att barnperspektivet kräver större plats. I gällande översiktsplan beaktas barnens perspektiv på ett bra sätt. En förändrad förutsättning att ha med i kommande arbete är att barnkonventionen blivit lag. Kommunen behöver därmed ta ställning till om det behövs tydligare ställningstaganden i Arbrås fördjupade översiktsplan kopplat till barns perspektiv.

Kommentar:

Synpunkterna tillgodoses och barnperspektivet lyfts in i planhandlingarna. Vidare är kommunens bedömning att den fördjupade översiktsplanen och den föreslagna markanvändningen inte påverkar barns perspektiv negativt. I plan- och bygglagen finns det även beskrivet hur barnperspektivet ska beaktas i samband med detaljplaneläggning.

Miljömål

Under 2021–2022 arbetar Länsstyrelsen Gävleborg med framtagandet av ett nytt regionalt åtgärdsprogram för miljömålen.

Invasiva främmande arter (IAS)

Länsstyrelsen vill upplysa om att invasiva främmande arter (IAS) med stor sannolikhet finns inom planområdet. Markägare har ett stort ansvar för att minimera spridning av invasiva främmande arter. Spridningen av invasiva främmande arter är ett växande problem och ett hot mot den biologiska mångfalden. Länsstyrelsen ser gärna att kommunen tar fram planer för kartläggning och bekämpning av EU-listade invasiva främmande arter. Kommunen bör därför ange om det finns en plan som syftar till att förebygga spridningen av invasiva främmande arter i planhandlingarna. Mer information om invasiva främmande arter, ansvarsfrågan och EU-förordningen.

Kommentar:

Kommunen har kännedom om förekomst om invasiva främmande arter inom planområdet, vilket har förtydligats i planhandlingarna. I planhandlingarna har det även lagts till att kommunen har ett pågående arbete med inventering och bekämpning samt att det i samband med all exploatering ska ske en inventering och att de invasiva arterna hanteras på rätt sätt.

Strategisk miljöbedömning och konsekvensbeskrivning

Som en del i planförslaget ingår en strategisk miljöbedömning och konsekvensbeskrivning. En strategisk miljöbedömning och konsekvensbeskrivning i en översiktsplan blir, av nödvändighet, allmänt hållen och översiktlig. Länsstyrelsen ser positivt på att de nationella miljömålen används som en av parametrarna för bedömningen av konsekvenser. Länsstyrelsens bedömning är också att kommunen beskriver konsekvenserna på ett godtagbart sätt.

Region Gävleborg

Region Gävleborg har getts möjlighet att yttra sig om Bollnäs kommuns förslag till fördjupad översiktsplan för Arbrå som är utställd till samråd juli – 31 oktober 2022. Bollnäs kommun har under samma period samråd gällande fördjupad översiktsplan för Kilafors.

Region Gävleborg yttrar sig över kommuners översiktsplaner utifrån det regionala utvecklingsuppdraget, RUS och tillhörande sektorprogram, samt som regional kollektivtrafikmyndighet. Region Gävleborgs remissvar är ett tjänsteyttrande som samordnats av avdelning Samhällsplanering och infrastruktur tillsammans med X-trafik.

Region Gävleborg är mycket positiva till att Bollnäs kommun, efter den antagna fördjupade översiktsplanen för Bollnäs stad, nu även gått vidare med att fördjupa och konkretisera kommunens övergripande mål och visioner för kommunens två övriga större samhällen Arbrå och Kilafors. Bägge samhällena har stor betydelse som servicenoder för sina respektive omland och som del av Bollnäs funktionella arbetsmarknad, men också av stor betydelse för Gävleborg som helhet för att binda samman orter och platser längs hela norra stambanestråket (Norra stambanan/väg 83). Samhällena har stora likheter i befolkningsstruktur, läge och tillgänglighet till Bollnäs från norr respektive syd, och delar även många av de utmaningar som många mindre orter har med bland annat vikande befolkningsunderlag och med det också en åldrande befolkning. Det är därför viktigt att man genom dessa planer särskilt fördjupar respektive orts struktur, betydelse och behov av utveckling för att stärka den egna livskraften och attraktiviteten, samtidigt som man ser att de utgör viktiga noder och länkar i ett större funktionellt sammanhang.

Region Gävleborg är därför positiv till Bollnäs övergripande prioritering att fortsatt bebyggelseutveckling i kommunen framförallt ska ske genom förtätning och utvidgning av Bollnäs stad, Arbrå och Kilafors, samt särskilt utpekade LIS-områden. Detta liksom planförslagets gemensamma målbild för Arbrå och Kilafors att de ska vara attraktiva orter med god service, boendemiljöer och goda pendlingsmöjligheter, ligger väl i linje med det regionala perspektivet för ett mer sammanhållet och tillgängligt Gävleborg.

Infrastruktur och kollektivtrafik

Region Gävleborg noterar att beskrivningen av infrastruktur enbart anger väg 83 som nationell väg. En mer korrekt beskrivning är att riksväg 83 är en statlig väg, inte nationell väg vilket riskerar att den antas ligga i paritet med europaväg eller väg 56 som ingår i det nationella stamvägnätet. Det är även lämpligt att nämna övriga statliga vägar.

Kommentar:

Synpunkterna tillgodoses och planhandlingarna kompletteras med de övriga statliga vägarna inom planområdet.

I beskrivningen av planens intentioner med infrastrukturen för Arbrå (sid 24, figur 15) används pilar för att visa på GC-stråk norr-syd genom och förbi Arbrå. Vi anser att dessa pilar lätt kan uppfattas som missvisande då projektet Bollnäs-Vallsta, som till del är finansierad i Länsplanen 2022–2033, medan den GC som är planerad och delvis finansierad, är GC-väg söder om Arbrå mot Lottefors. Vidare finns det i de ursprungliga planeringsförutsättningarna angiven cykelväg norr om Arbrå för att binda ihop med Vallsta. Kartan bör uppdateras för att följa dessa intentioner, vilka beskrivs närmare i PM från Trafikverket (som kommunen tagit del av datering 2019-12-10), alternativt redogöra för att kommunen avser komplettera länsplanen med ytterligare GC-sträcka inom Arbrå utmed väg 83.

Region Gävleborg anser i övrigt att planförslaget tar god hänsyn till gång och cykelvägar såväl i förutsättningar som i förslag till inriktningar.

Kommentar:

Inga förändringar görs utifrån yttrandet. Bollnäs kommun är medveten om prioriteringarna i Länsplanen. Kartan och dess pilar visar endast kommunens viljeinriktning där en förlängning av GC-stråket mellan Arbrå och Vallsta är en viktig del för att knyta ihop de närliggande orterna.

Region Gävleborg konstaterar vidare att Bollnäs kommun i sina riktlinjer för trafikinfrastruktur lyfter fram utbyggnad av dubbelspår längs norra stambanan för kortare restider och ökad turtäthet, och att de ska verka för detta genom fortsatt samverkan med Region Gävleborg och grannkommuner. Dialoger i denna fråga har pågått under en tid. Region Gävleborg stödjer Bollnäs ambitioner att arbeta för en ökad kapacitet på järnvägen. En kapacitetshöjning på järnvägssträckningen är utöver möjligheten till kortare restider och ökad turtäthet, även viktig för att öka pålitlighet och punktlighet för befintlig trafik. Region Gävleborg anser därmed att fokus bör riktas på funktionalitet och kapacitetshöjande åtgärder i stället för att lösas vid enskild teknisk lösning i form av dubbelspår.

Kommentar:

Synpunkterna tillgodoses och en reviderad riktlinje läggs till avseende att kommunen ska verka för en bättre funktionalitet, kapacitetshöjande åtgärder och på lång sikt utbyggnad till dubbelspår mellan Ockelbo och Kilafors genom samarbete med regionen och grannkommunerna. Likaså mellan Norra Stambanan och tvärbanan Kilafors – Söderhamn. Utbyggnaden medför kortare restider och möjlighet till ökad turtäthet.

Avslutningsvis anser vi att det skulle vara en fördel och styrka om planen hade en egen rubrik och beskrivande text med intentioner och tydligare ställningstagande kopplat specifikt till kollektivtrafikens roll och behov.

Kommentarer:

Synpunkten tillgodoses och kollektivtrafik får ett eget kapitel med en specifik riktlinje för kollektivtrafik.

Trafikverket

Vi vill även informera om de planeringsinriktningar som vi har att beakta vid samhällsplaneringen och bifogar handling som kan användas ur ett generellt perspektiv.

Utvalda delar har i korthet tagits med i yttrandet som specifikt omfattar tidiga skeden samt transportsystemet i översiktsplaneringen. Se vidare i: Transportsystemet i samhällsplaneringen : Trafikverkets underlag för tillämpning av 3–5 kap. miljöbalken och av plan- och bygglagen (diva-portal.org)

Trafikverket har ett trafikslagsövergripande ansvar för långsiktig och strategisk planering av transportsystemet för vägtrafik, järnvägstrafik, sjöfart och luftfart.

Vi har tillsammans med andra statliga myndigheter ansvar för remisser i ärenden enligt miljöbalken (MB), plan- och bygglagen (PBL) samt riksintressen för transportsektorn.

Tidiga skeden

Samarbetet i tidiga skeden är alltid att föredra framför granskning av färdiga förslag. Trafikverkets ambition är att aktivt och konstruktivt delta i den kommunala planeringens tidiga skeden, och därmed skapa förutsättningar för att lösa avgörande frågor för det fortsatta planarbetet. Trafikverket vill delta i dialogen så snart så snart det väcks en fråga som påverkar samhällsstrukturen och därmed transportsystemet.

Mark och vattenanvändning

Flera av de utpekade områdena angränsar eller ligger i direkt anslutning till väg eller järnväg. Där är det viktigt att i ett tidigt skede föra dialog samt följa de riktlinjer och avstånd som finns, så som avståndet från transportled för farligt gods samt förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader och förordningen om omgivningsbuller (2004:675).

Kommentar:

Synpunkten tillgodoses och finns behandlad i Länsstyrelsens yttrande.

Riksintressen

Trafikverket vill vara med i dialog och samråd för översiktsplaner om markanspråk och influensområde för riksintresse för kommunikation, både befintliga och framtida anläggningar.

Kommentar:

Riksintressena bedöms inte påverkas negativt av planförslaget.

Farligt gods

Under avsnittet om farligt gods kan tilläggas att Länsstyrelsen har rekommendationer om hur man minimerar olycksrisken och konsekvenserna av en olycka med farligt gods.

Kommentar:

Synpunkten finns behandlad i Länsstyrelsens yttrande.

Lantmäteriet

Lantmäteriet har enligt 3 kap. 9-10 §§ PBL ingen fristående roll i samrådsförfarandet när översiktsplaner tas fram. Lantmäteriet ska vid förfrågan lämna sina synpunkter till länsstyrelsen och har därför inte några synpunkter att lämna till kommunen i detta ärende.

Länsmuseet Gävleborg

Bakgrund Bollnäs kommun har tagit fram ett förslag till fördjupad översiktsplan för Arbrå. Den är tänkt att ersätta Bollnäs kommuns översiktsplan inom detta område. Syftet med den fördjupade översiktsplanen är att den ska utgöra en viljeinriktning för den framtida markanvändningen. Planen är endast vägledande, men den är tänkt att fungera som ett styrdokument i kommunens ärendehandläggning som rör detta område. Remissmaterialet innehåller förslaget till fördjupad översiktsplan, en strategisk miljöbedömning, en karta över mark- och vattenanvändningen samt en sammanställning efter den medborgardialog som kommunen har anordnat kring detta förslag. Länsmuseet tog 1984–1985 fram ett förslag till bevarandeprogram som finns redovisat i skriften Arbrå tätort. Förslag till bevarandeprogram. Rapport 1985:2, Gävle.

Länsmuseets synpunkter

Det är positivt ur er rad aspekter att Bollnäs kommun nu har valt att ta fram en fördjupad översiktsplan för Arbrå. Därigenom ökar möjligheterna för kommunen att kunna styra bebyggelseutvecklingen inom detta område och samtidigt bevara det som är karaktäristiskt och speciellt för tätortens centrum och närmaste omgivningar.

Arkeologi

Länsmuseet anser att det alltid är bäst att i ett tidigt skede samråda med länsstyrelsens avdelning för kulturmiljö. Detta inför alla arbeten som avser att uppföra en byggnad, en anläggning eller genomföra andra typer av arbetsföretag för att undersöka om kända eller okända fornlämningar kan komma att beröras. Det är länsstyrelsen som beslutar om arkeologiska åtgärder är nödvändiga. I de fall länsstyrelsen beslutat att inga arkeologiska åtgärder är nödvändiga och en fornlämning påträffas under grävning eller annat arbete, ska länsstyrelsen kontaktas och arbetet ska omedelbart avbrytas runt fornlämningen i väntan på åtgärdsbeslut från länsstyrelsen (Kulturmiljölagen 2 kap. 10 §).

Tätorten Arbrå i Bollnäs kommun är i stort sett utforskad ur arkeologiskt perspektiv. De registrerade lämningar som finns i och kring Arbrå har i huvudsak dokumenterats i samband med de stora fornminnesinventeringarna. Endast enstaka punktinsatser har gjorts utöver dem genom åren, främst utanför och i utkanten av tätorten. Detta gör att vi vet väldigt lite om Arbrås förhistoria. Längs med Ljusnan finns emellertid rikligt med registrerade lämningar från både stenålder, järnålder och historisk tid. Detta för att Ljusnan genom tiderna varit viktig för exempelvis flottning men mest som färdväg, då älven är 443 kilometer lång och löper mellan Ljusnetjärnen vid norska gränsen och mynnar ut i Bottenhavet vid Ljusne.

Länsmuseet Gävleborg bedömer att de flesta områden som på aktuell översiktsplan har markerats som förtättningsområden för tätortsbebyggelse och verksamheter samt nyexploateringsområden för tätortsbebyggelse och verksamheter, kommer behöva arkeologiska insatser. Varje yta inom ovan nämnda kategorier kommer också behöva bedömas individuellt angående arkeologisk insats.

I exempelvis det östra området för nyexploatering av tätortsbebyggelse, vid Forsbro, finns det flera registrerade kolningsgropar. Kolningsgropar kan oftast dateras till järnålder och har därför den antikvariska bedömningen fornlämning. Efter granskning av terrängskuggningen av området har fler möjliga kolningsgropar identifierats. På åkern direkt söder om området har det även påträffats en trindyxa, vilket tyder på att det här även kan finnas lämningar från stenåldern. Här skulle inledningsvis en arkeologisk utredning behöva göras och de lämningar som finns, och eventuella ny påträffade lämningar, måste sedan undersökas innan de kan tas bort och ytan exploateras.

Övriga ytor i översiktsplanen som har markerats som förtättningsområden för tätortsbebyggelse och verksamheter samt nyexploateringsområden för tätortsbebyggelse och verksamheter, innehåller inga kända forn- eller kulturlämningar. Mycket indikerar dock att det här kan finnas okända lämningar, såsom höjden över havet som är ungefär mellan 110–135 meter och närheten till Ljusnan. De flesta av ovan nämnda ytor utgörs av lera-silt enligt SGU:s kartvisare, vilket är ett vanligt underlag i järnåldersmiljöer såsom boplatser. Länsmuseet anser att de ytor som utgörs av skogs-, åker- och tomtmark bör utredas arkeologiskt. Detta kan innebära okulär inventering, provgropsgrävning och/eller sökschaktning. Om forn- och/eller kulturlämningar påträffas kan ytterligare åtgärder krävas. Det är Länsstyrelsen Gävleborg som fattar beslut om arkeologiska insatser.

Kommentar:

Synpunkterna noteras. I planhandlingarna har det införts en text avseende att det finns ett flertal registrerade fornlämningar inom planområdet, det finns även en övergripande riktlinje för planering avseende att; Fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar ska beaktas och vid behov även undersökas arkeologiskt innan exploatering sker.

Historia och utveckling

Under rubriken ”Historia och utveckling” i avsnittet ”Planeringsförutsättningar” i samrådsförslaget redovisas Arbrås historia i grova drag. Det är givetvis bra att det finns med ett historikkapitel i planförslagets inledning, men en av uppgifterna skulle behöva förtydligas lite, för att undvika att beskrivningen blir alltför svepande. I texten omtalas att järnvägsdragningen kom i mitten av 1800-talet. De första järnvägarna i Sverige började mycket riktigt byggas vid denna tid, men till Arbrå nådde Norra stambanan 1879, vilket borde kunna nämnas i texten, då denna händelse är så central för ortens utveckling och framväxt.

Kommentar:

Planhandlingarna förändras i enlighet med yttrandet.

Hälsingegårdar

Uppgiften att det enbart finns två hälsingegårdar i Arbrå tycks lite märklig när det senare räknas upp att det finns välbevarade gårdsanläggningar i både Koldemo och Kyrkbyn, vilka ju också borde kunna beskrivas som hälsingegårdar. Det beror ju dock på vilket område som avses i det första fallet med begreppet Arbrå och således hur många hälsingegårdar som finns inom detta. Är det istället det faktum att det finns två hälsingegårdar som fungerar som visningsgårdar öppna för allmänheten inom planområdet som avses i texten är det kanske bättre att vara lite tydligare på denna punkt. Att byggnaderna vid Forngården har flyttats till platsen är ju ett välkänt faktum, men uppgiften om att gården Hans-Anders, dvs Träslottets, byggnader skulle ha flyttats till den nuvarande platsen på 1960-talet kan inte stämma. Däremot flyttades riksvägen sannolikt vid denna tid, vilket innebar att gården därigenom fick ett nytt läge i förhållande till riksvägen.

Kommentar:

Planhandlingarna förändras i enlighet med yttrandet.

Bebyggelsen i centrum

Länsmuseet delar bilden av att ett antal äldre byggnader i anslutning till Bondegatan och området kring stationen är i stort behov av upprustning. Det är dock viktigt att utförs på ett varsamt sätt så att bebyggelsens tidstypiska äldre stil- och karaktärsdrag inte förvanskas. Det är således positivt ur kulturmiljösynpunkt att den äldre bebyggelsen inom detta område föreslås skyddas. På ett ställe i samrådsförslaget används dock beskrivningen att området ska "förnyas", vilket läns museet anser är ett mindre lämpligt begrepp i sammanhanget om avsikten är att renovera den befintliga bebyggelsen och ta till vara dess ursprungliga kvaliteter.

Kommentar:

Synpunkterna finns till stora delar behandlade i länsstyrelsens yttrande. Begreppet "förnyas" ersätts med "varsamt rustas upp".

Tätortsnära landsbygd

Det är bra ur kulturmiljöaspekt att planförslaget särskilt lyfter fram den bevarandevärda äldre karaktären i området kring Arbrå kyrka och i byn Koldemo, samt att kommunen har för avsikt att införa skyddsbestämmelser för att säkra dessa områden. Att det öppna jordbrukslandskapets betydelse för upplevelsen av dessa miljöer särskilt påtalas i den beskrivande texten anser läns museet är angeläget.

Kommentar:

Kommunen har ingen avsikt att införa skyddsbestämmelser, men Bollnäs kommun har för avsikt att genom bevarandeprogrammet för Arbrå, det framtida kulturmiljöprogrammet samt den fördjupade översiktsplanen ge vägledning om att området bör bevaras. I samband med bygglov eller planläggning är den fördjupade översiktsplanen vägledande, vilket i nuläget bedöms vara tillräckligt.

Kulturmiljöprogram

Länsmuseet anser att det är mycket positivt att kommunen har för avsikt att ta fram ett nytt kulturmiljöprogram för Arbrå. Det nuvarande bevarandeprogrammet gjordes för 37 år sedan och mycket har förändrats i samhället sedan detta upprättades. Samtidigt innehåller det ändå många bedömningar vad gäller den kvarvarande äldre bebyggelsen som i hög grad fortfarande är relevanta och det är därför bra att hänvisningar till bevarandeprogrammet, samt riktlinjerna i detta, återkommande görs i texten. Ett nytt program skulle emellertid även kunna fånga upp de kulturhistoriska värden som finns i bebyggelsen från 1900-talets mitt, som var för modern för att kunna bedömas när den tidigare inventeringen utfördes på 1980-talet.

Kommentar:

Bollnäs kommun instämmer i synpunkterna och bedömer likt Länsmuseet att ett nytt Kulturmiljöprogram behöver tas fram.

Översiktskarta

Länsmuseet anser att den karta som finns bifogad som ett eget dokument i remissen helst borde ha funnits med som en illustration tidigt i texten, så att det blir tydligt för alla vilket område som den fördjupade översiktsplanen behandlar.

Kommentar:

Inga förändringar görs i planhandlingarna med anledning av yttrandet.

Skogsstyrelsen

Vi ansvarar för frågor om skogsbruket och har till uppgift att verka för att landets skogar sköts på ett sådant sätt att de skogspolitiska målen nås. Vi är tillsynsmyndighet, enligt skogsvårdslagen och delar av miljöbalken gällande skogliga åtgärder på skogsmark (mark som lyder under SVL.). Vidare ingår bland våra uppgifter att medverka i frågor om samhällsplanering för en hållbar utveckling och hushållning med naturresurser.

I övrigt har vi inga synpunkter på presenterat underlag och inte heller någon ytterligare information att tillföra som har bäring på detta.

Kommentar:

Synpunkten noteras.

Svenska kraftnät

I Bollnäs kommun har Svenska kraftnät en 220 kV-ledning tillhörande transmissionsnätet för el som passerar genom planområdet.

Svenska kraftnät utreder i dagsläget transmissionsnätets struktur i regionen inom program NordSyd, och kan därför inte utesluta att transmissionsnätet kan komma att ändras. Planerna, som inte är fastslagna, innefattar i dagsläget bland annat att anlägga en ny 400 kV-ledning inom planområdet (uppskattningsvis kan detta ske till år 2033). Skulle ny 400 kV-ledning anläggas, kan det i sin tur påverka befintlig transmissionsnätledning. Vi vill förtydliga att planerna befinner sig i utredningsfasen.

Svenska kraftnät tar hänsyn till verksamheter vid byggnation av kraftledningar och anser att kommunen bör ta motsvarande hänsyn vid planläggning i närheten av kraftledningar. Området västerut inom Arbrå utpekats som verksamhetsområde och ligger i direkt anslutning till Svenska kraftnäts 220 kV-ledning. Svenska kraftnät anser mot bakgrund av vad som anges ovan att det är olämpligt att planera för verksamheter under ledningen. Vår bedömning är därför att ledningen inte ska ingå i verksamhetsområdet.

Svenska kraftnät önskar att kommunen tar hänsyn till Svenska kraftnäts eventuella framtida kraftledning och reserverar ett skyddsområde om minst 100 meter väster om befintlig kraftledning.

Det är positivt att transmissionsnätet redovisas i planen men behöver även tydligt redovisas ihop med övrig planering i mark- och vattenanvändningskartan. Det ska tydligt framgå att det är transmissionsnätet för el och att det är en 220 kV-ledning. Transmissionsnätet för el går att hämta via Geodataportalen, se mer information nedan.

Svenska kraftnäts tidigare magnetfältspolicy har utgått. Svenska kraftnät följer myndigheternas rekommendationer. Myndigheterna har i nuläget ingen gemensam försiktighetsstrategi eller försiktighetsprincip, utan myndigheterna har separata rekommendationer.

I planen används begreppet strålning i samband med kraftledningar. Svenska kraftnät vill uppmärksamma att begreppet strålning inte brukar användas i samband med de låga frekvenser som finns i kraftledningar eftersom fotonenergin är så svag att fälten helt saknar de egenskaper man förknippar med ordet strålning. Strålning används oftast när fotonenergin är så pass hög att det resulterar i ett synligt ljus. Exempel på detta är gamma- och röntgenstrålning.

Svenska kraftnäts anläggningsobjekt finns att hämta via Geodataportalen, www.geodata.se, som WMS eller som en shape-fil. Informationen innehåller den geografiska positionen för Svenska kraftnäts ledningar, stolpar, stationer och stationsområden. Utöver den geografiska positionen finns uppgifter om förläggningssätt (luftledning, kabel etc.) och spänningsnivå för våra ledningar. Vid produktion av kartor där Svenska kraftnäts geografiska anläggningsinformation används ska följande copyrighttext framgå: "© Affärsverket svenska kraftnät".

Allmän information

I och med en förändring i ellagens nomenklatur benämns stamnätet för el numera för transmissionsnätet.

Svenska kraftnät har nätkoncession och ledningsrätt för kraftledningarna som är av betydelse för rikets elförsörjning. Ledningsrätten innebär att åtgärd/verksamhet som på något sätt inskränker Svenska kraftnäts verksamhet, inte får vidtas på fastighet som belastas av ledningsrätt.

Samråd ska hållas med Svenska kraftnät när åtgärder planeras inom 250 meter från transmissionsnätledningar och stationer. Mer information om hur samråd med Svenska kraftnät går till finns på vår webbplats.

Svenska kraftnät vill påminna om att byggnationer i närheten av transformatorstationer och ledningsstråk kan medföra svårigheter vid eventuella framtida förändringar i transmissionsnätet.

Alla kraftledningar som drivs och förvaltas av Svenska kraftnät har underjordiska installationer. Vid alla typer av markarbete inom en kraftledningsgata ska Svenska kraftnät rådfrågas om direktiv innan markarbete påbörjas.

Ur ett elsäkerhetsperspektiv regleras avståndet mellan kraftledningar och olika verksamheter i Elsäkerhetsverkets föreskrifter ELSÄK-FS 2008:1 med ändring ELSÄK-FS 2010:1 och ELSÄK-FS 2015:3. Föreskrifterna reglerar bland annat byggnation och vissa typer av verksamheter på upp till 100 meters avstånd från kraftledningar. Exempel på detta är verksamhet med brandfarliga och explosiva varor, upplag, parkeringsplatser, busshållplatser med mera.

Svenska kraftnät vill passa på att informera om att invid och under en kraftledning finns det risk för steg- och beröringsspänningar i marken. Det finns också elsäkerhetsrisker med att anlägga en metallisk konstruktion, t.ex. elstängsel och vindskydd med plåttak, i närheten av kraftledningar. Byggnader i närheten av transmissionsnätet för el kan behöva jordas exempelvis om väggar och tak är av plåt. Om jordning är aktuellt eller om du har andra frågor rörande ärendet, vänligen kontakta oss för ytterligare information.

Magnetfält

Allmänhetens exponering för magnetfält regleras genom Strålskyddslagen och Miljöbalken. Svenska kraftnät beaktar magnetfält genom att utforma ledningar så att referensvärdet för allmänhetens exponering (SSMFS 2008:18) inte överskrids invid ledningarna. Kommunen ska ta motsvarande hänsyn vid planering av nya bostäder, skolor och förskolor i närheten av befintliga och planerade ledningar. Magnetfältet invid ledningen påverkas av ledningens utformning och varierar dessutom över tid, men kan behöva beaktas upp till 130 meter från en 400 kV-ledning, 80 meter från en 220 kV-ledning, 165 meter från två parallella 400 kV-ledningar och 105 meter från två 220 kV-ledningar. För avstånd utifrån platsspecifika årsmedelströmvärde krävs en magnetfältberäkning. Ifall bostäder, grundskolor och förskolor planeras inom ovan angivna schablonavstånd beräknar Svenska kraftnät magnetfältet från våra ledningar. När det gäller andra ledningar får respektive nätbolag kontaktas.

Schablonavstånden är baserade på ett årsmedelströmvärde och är att anse som en rekommendation till beslutande myndighet. För avstånd utifrån en eller flera parallellgående ledningars faktiska årsmedelströmvärde krävs en magnetfältberäkning. Svenska kraftnät utför beräkningar för sina egna ledningar.

Hänsyn vid planering som påverkar elnätstruktur Etablering av storskalig elintensiv verksamhet ställer krav på elnätstrukturen i regionen. Det elnät som behövs för att tillgodose behovet av el tas ofta för givet. I många områden i Sverige utnyttjas transmissionsnätet redan idag fullt ut stora delar av året. Därför kan det behövas investeringar för att möjliggöra ytterligare uttag av el från transmissionsnätet. Ledtiderna för att få till stånd nya kraftledningar är cirka 10 år, beroende på bland annat tillståndsprocesser kan det ta upp till 15 år innan en ny transmissionsledning är i drift. Stora elintensiva industri- eller infrastrukturetableringar måste således alltid föregås av noggrann planering och samverkan med områdets berörda elnätsägare. Det är regionnätsägaren som gör en initial bedömning av om verksamheten är så pass stor och elintensiv att det krävs förstärkningar på transmissionsnätsnivå.

Efter den initiala bedömningen har regionnätägaren och Svenska kraftnät en dialog om hur det önskade uttaget mest effektivt ska tillgodoses. Svenska kraftnät ska involveras vid etablering av verksamheter som förbrukar mer än 100 MW.

Beredskapsintressen

Produktionsanläggningar är viktiga för den nationella elförsörjningen. I närheten av anläggningar inom det svenska elsystemet såsom exempelvis värmekraftverk, gasturbinanläggning och vattenkraftstationer, kan det föreligga intressen för elsystemet och elberedskapen. Buller kan förekomma från dessa anläggningar vilket behöver beaktas vid bostadsförtätning i närområden kring dessa. Det är viktigt att översiktsplanen tar hänsyn till infrastrukturen kopplad till dessa anläggningar.

Kommentar:

Synpunkterna tillgodoses delvis. En eventuell prövning av lämpligheten och skyddsåtgärder görs i samband med detaljplanering eller inom ramen för en bygglovsprocess. När Svenska kraftnäts planerade förändringar i program NordSyd är beslutade kan kommunen komma att revidera den fördjupade översiktsplanen. Begreppet magnetfältpolicy tas ur planhandlingarna liksom begreppet strålning. Tillägg har också utförts under kapitlet Luftledning om när samråd ska hållas med Svenska kraftnät. I övrigt görs inga förändringar av planhandlingarna.

Luffartsverket

LFV vill i egenskap av sakägare för CNS-utrustning avge följande yttrande:

I översiktsplanen nämns ingenting om flyghinder för den civila luftfarten. Vad som gäller avseende civil luftfart bör nämnas i alla översiktsplaner för att säkerställa att LFV och Försvarmakten remitteras i dessa ärenden. LFV vill påminna Bollnäs kommun om att följande gäller för civil luftfart:

Alla byggnadsobjekt oavsett typ av master, torn, pyloner, skyltar, konstverk, vindkraftverk etc. som är högre än 20 meter över mark eller vattenytan ska remitteras till LFV. Detta gäller oavsett position på svenskt territorium. Befinner sig objektet till havs eller i insjö skall även Kustbevakningen i Karlskrona remitteras.

Samråd ska alltså inte enbart ske med Försvarmakten när det gäller höga objekt utan även med LFV för civil luftfart. Vidare skall alltid samråd ske med berörda flygplatser inom 60 km radie från det objekt som är högre än 20 meter som skall uppföras.

Kommentar:

Synpunkterna tillgodoses. I planhandlingarna har ett kapitel avseende Civil luftfart lagts till i planhandlingarna med en beskrivande text avseende vilka byggnadsobjekt som ska samrådas.

Kommuner

Hudiksvalls kommun

Hudiksvalls kommun har fått den fördjupade översiktsplanen för Arbrå för samråd från Bollnäs kommun. Syftet med samrådet är att förbättra, fördjupa och ge möjlighet till att påverka den fördjupade översiktsplanens utformning. Samrådet pågår under perioden från juli till 31 oktober 2022. Hudiksvall har inget att erinra mot förslagen.

Ljusdals kommun

När den fördjupade översiktsplanen för Bollnäs stad antogs år 2020 fick Samhällsbyggnadskontoret i uppdrag att ta fram en ny fördjupad översiktsplan för Arbrå. Fördjupningen innebär att översiktsplanens vision och mål konkretiseras för att visa hur Arbrå ska utvecklas långsiktigt. Ljusdals kommun saknar till viss del ett resonemang om mellankommunala frågor, såsom pendling, arbetsplatser och aktiviteter som gör att gränskommunerna har en viktig del i utvecklingen av orten.

Kommentar:

Synpunkten tillgodoses och det mellankommunala perspektivet lyfts in som ett eget kapitel i planhandlingarna.

Söderhamns kommun

Söderhamns kommun har inga invändningar mot eller synpunkter på samrådshandlingen för Fördjupad översiktsplan för Arbrå.

Internt

Kommunalförbundet Hälsingland, Räddningstjänsten södra Hälsingland Syftet med den fördjupade översiktsplanen är utgöra en viljeinriktning för den framtida markanvändningen i Arbrå.

Räddningstjänsten södra Hälsingland ser det som positivt att farligt gods-transporter, översvämningar samt ras- och skred lyfts fram som faktorer som behöver beaktas i kommande detaljplanarbeten.

Länsstyrelsen Gävleborg gav under juni 2022 ut 'Riskhantering vid transportleder för farligt gods' som ett stöd till kommunerna i deras arbete med detalj- och översiktsplaner. Räddningstjänsten södra Hälsingland föreslår att övergripande riktlinjer utifrån Länsstyrelsen vägledning arbetas in i den fördjupande översiktsplanen för Arbrå då både Norra stambanan och riksväg 83 går genom tätorten och utgör rekommenderade leder för farligt gods.

FÖP Arbrå ersätter Översiktsplanen för Bollnäs i det geografiska området som den omfattar. Med hänsyn till det föreslår Räddningstjänsten södra Hälsingland att Mål 12 som satts i Översiktsplanen gällande exploatering långsmed Ljusnan och risk för översvämning lyfts med till FÖP Arbrå.

Riskerna för översvämning och höga flöden är oerhört viktiga att förhålla sig och ta hänsyn till i samband med detaljplanering för att minska samhällets och den enskildes påverkan vid sådana händelser. Det förändrade klimatet kan även leda till fler översvämningar och höga flöden än tidigare.

Kommentar:

Synpunkterna tillgodoses. I riktlinjerna avseende riktlinjer gällande riskhantering finns en ny riktlinje avseende att; För områden som planeras att exploateras och som identifieras vara utsatta för risker gällande farligt gods, föroreningar, radon, buller, luftledningar, översvämningar, ras, skred och erosion och miljö kvalitetsnormer ska en riskanalys eller riskutredning göras. Detta gäller även befintliga miljöer som kan komma att påverkas.

Teknik-, service- och fritidsförvaltningen

- På kartan, Figur 14, på sidan 21 står det Knöttas IP som namn på idrottsplatsen. Knöttas ligger dock i Kilafors.
- Kartan, Figur 16, på sid 24 behöver uppdateras då GC-stråket byggts ut i norr. Se markering med rött på bifogad karta.

Kommentar:

Synpunkterna tillgodoses och förändringar görs i planhandlingarna i enlighet med yttrandet.

Företag

Ellevio

Vi har tagit del av samrådshandlingarna för den fördjupade översiktsplanen för Arbrå. Vi har både regionnät och lokalnät inom planområdet.

Energifrågan är en viktig del i en hållbar utveckling och därför är det viktigt att ledningar som överför energi från produktion till konsumtion skyddas och säkras. Elnätet är en möjliggörare för samhällets utveckling och energiomställningen. En viktig aspekt för att elförsörjningen ska vara hållbar är att den ska vara driftsäker. Vid inskränkning i vår eldistribution blir vårt samhälle mer sårbart och driftsäkerheten inte lika självklar, det är därför viktigt att våra matarledningar skyddas i samhällsutvecklingen. Genom att upprätthålla avstånd till viktiga matande ledningar i samhällsplaneringen bidrar vi till säkerheten för vårt nuvarande och framtida ökande kapacitetsbehov kan tillgodoses.

Information om kapacitet i elnätet är en färskvara och varierar över tid därför bör inte information om elnätskapaciteten finnas med i planbeskrivningen.

För vidare detaljer kring vårt elnät och energiförsörjning i samhällsplaneringen hänvisar vi till tidig dialog samt remissförfarande i detaljplan- och bygglovsskeden.

Kommentar:

Synpunkten noteras och texten tas bort.

Privatpersoner

Privatperson 1.

Jag har en undran över dom så kallade gröna GC stråken. Som dom är inritade nu så går dom över bebyggda områden. På flera ställen så är det rakt över tomter.

Kommentar:

De gröna stråken är enbart för att visa på större sammanhang mellan befintliga grönområden. Då de orsakat förvirring hos flertalet plockas de bort ur planhandlingarna.

Privatperson 2.

Jag skriver för att bekräfta vår diskussion vid det öppna samrådet den 13 juli. Vi enades om fyra huvudsakliga förändringar:

- a) 5 bostadsfastigheter visas för närvarande som 'offentliga verksamheter och lokaler' nära Arbråskolan. Dessa omfattar:
  - a. Bollnäs Arbrå Kyrkby 28: 55
  - b. Bollnäs Arbrå Kyrkby 28: 19
  - c. Bollnäs Centralskolan 2
  - d. Bollnäs Centralskolan 3
  - e. Bollnäs Centralskolan 4

Kommentar:

Förändringar görs i planhandlingarna i enlighet med yttrandet.

Vi enades om att dessa fastigheter skall visas som 'tätortsbebyggelse, huvudsak oförändrad användning' på den fördjupade översiktsplanen för Arbrå.

- b) Fastigheternas tomter för Arbrå Kyrkby 28: 21 visas felaktigt. Tomterna utvidgas söderut, på båda sidorna av uppfarten, till gränsen med Bondegatan. Vi enades om att detta område inte skulle visas som 'natur och rekreation'. Detta område skall ändras till 'tätortsbebyggelse, i huvudsak oförändrad användning' på FÖP för Arbrå.

Kommentar:

Förändringar görs i planhandlingarna i enlighet med yttrandet.

c) Jag förklarade hur 'Tomta' är en unik, välbevarad hälsingegård, med kringliggande mark och byggnader som skapar en miljö av betydande kulturhistoriskt värde. Vi enades om att hela Arbrå Kyrkby 28:21, söder om Flästavägen, skall visas som 'bevarandeområde för kulturmiljö' på FÖP för Arbrå.

Kommentar:

Inga förändringar görs i planhandlingarna. Det nuvarande underlaget, bevarandeprogrammet, kommer att vara ett underlag till den fördjupade översiktsplanen fram tills ett nytt Kulturmiljöprogram finns framtaget. När det nya Kulturmiljöprogrammet tas fram görs en bedömning om tillägg och om nya områden ska infogas i Kulturmiljöprogrammet.

Bollnäs Kommun har nyligen godkänt en detaljplan som beskriver Nämndemannen 2+3 som 'verksamheter (Z)'. Det möjliggör lagring av upp till 26 000 liter av brandfarlig vätska i ett tätbefolkat område som är ett 'bevarandeområde för kulturmiljö'. Stora mängder brandfarlig vätska fortsätter att lastas och lastas av på gatan! Länsstyrelsen har också gett företaget tillstånd att lagra och handla inom diverse farliga ämnen. FÖP för Arbrå ska inte dölja faror som har tillåtits och underlättats av Bollnäs Kommun. Det är absolut nödvändigt att FÖP för Arbrå varnar framtida planerare, allmänheten och andra myndigheter för faror på detta område och dess omgivning. Vi enades om att detta område inte ska visas som 'tätortsbebyggelse, i huvudsak oförändrad användning' men ska ändras till 'verksamheter, i huvudsak oförändrad användning' på FÖP för Arbrå.

Kommentar:

Nämndemannen 2 och 3 ändras till verksamheter, i huvudsak oförändrad användning, i enlighet med yttrandet.

Arbrå Kyrkby 28:23

Detta är en ny efterfrågan. I årtionden har detta område ansetts ha industriell användning. Fastigheten har alltid beskattats som en industrienhet. Jag bifogar en kopia av fastighetsregistret, som visar marken som industri. Jag ber er ändra Arbrå Kyrkby 28:23 i FÖP för Arbrå till 'verksamheter, i huvudsak oförändrad användning'. Vänligen kontakta mig om ni behöver mer information.

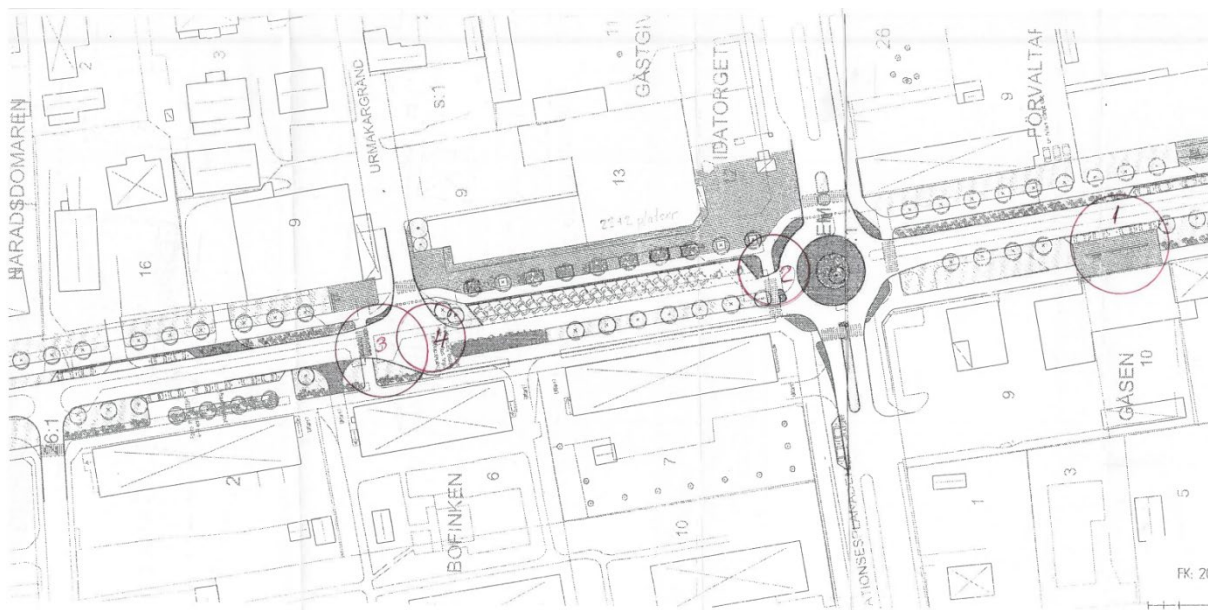
Kommentar:

Förändringar görs i planhandlingarna i enlighet med yttrandet.

Privatperson 3.

Synpunkter på Storgatans ombyggnad i centrum

1. Parkeringen vid Röda Korset har för få platser. Gör om den långsgående parkeringen för 4 platser (det är bara 3 som kan utnyttja platsen på grund oförmåga att parkera rätt), så att det blir snedparkering. Flytta betongmuren cirka 1 meter så blir det plats för 8 bilar.
2. Avfarten från rondellen från Stationsesplanaden till Storgatan norrut är för snäv. Runda av hörnet för en enklare avfart. Hella förra vintern ”genade” bilar över hörnet, vilket visar att behovet finns.
3. När man kör från parkeringen på Storgatan väster om ICA och vill svänga 180 grader till vänster för att åka söder ut är kurvan för snäv. Det bör gå att runda hörnet för att ge vidare en vidare cirkel.
4. Kommande från norr efter Storgatan för att passera förbi ICA lockas man att köra mot färdriktningen då körbanan ligger i linje med mötande trafik. Sätt upp en skylt om enkelriktning och en kraftigare pil som visar rätta vägen.

Kommentar:

Yttrandet föranleder inga förändringar yttrandet, då synpunkterna är för specifika för översiktsplanen. I översiktsplanen finns översiktligt viljeinriktningar och riktlinjer kring hur den framtida planeringen av Arbrå ska se ut. Där ingår även generell vägledning för utformning av trafikinfrastruktur och gator, som stöd för hur kommunen eller annan väghållare bör utforma dessa.

Privatperson 4. (Yttrandet är underskrivet av 5 personer)

Detta samrådssvar avser området med jordbruksmark, direkt söder om Norra Bondegatan, benämnt Fabrikören (Bollnäs Arbrå-kyrkby 28:13). FÖP Arbrå visar detta område som 'Tätortsbebyggelse, förtättningsområde'.

Låt oss börja med ett förtydligande. Att bygga bostäder på brukningsvärd jordbruksmark är inte 'förtätning'. En sådan åtgärd måste beskrivas som 'nyexploatering'.

FÖP Arbrå är inte möjlig att överklaga. Det innebär att det föreligger större krav på tydlighet, noggrannhet och ett trovärdigt underlag. Bollnäs kommun har inte uppfyllt dessa krav. Stadsarkitekten borde ha insett att FÖP Arbrå och den ändrade stadsplanen inte utgör framtida planeringsverktyg med nödvändig vägledning för att fatta handfasta beslut.

Beträffande Fabrikören tar inte FÖP Arbrå hänsyn till:

1. aktuella juridiska krav
2. nuvarande omständigheter på Fabrikören, Arbrå
3. de behov Arbrå som samhälle har
4. det mycket begränsade behovet av nya bostäder

Målsättning

Vi kommer att presentera orsaker till att Fabrikören bör bevaras som jordbruksmark/stadsdelspark och inte bör visas på FÖP Arbrå som 'Tätortsbebyggelse, förtättningsområde'. Den reviderade FÖP för Arbrå bör visa Fabrikören som 'Rekreation/Fritid' (grön).

EN stadsplan finns från år 1943 (!) för Fabrikören. En ändrad stadsplan skapades 1967. Vi yrkar på att Bollnäs kommun upphäver denna ändrade stadsplan. Om man sedan beslutar att skapa en ny detaljplan, baserad på nuvarande lagstiftning, bör denna visa Fabrikören som 'Rekreation/Fritid'. Detta bör ske innan FÖP Arbrå godkänns.

Punktlistan visar punkter som ni bör agera på. Alla punkter i listan bör få ett samrådssvar.

Fabrikören har alltid varit jordbruksmark

Utan tvivel är området Fabrikören brukningsvärd jordbruksmark. FÖP för Arbrå (figur 8 + 18) visar detta område som åkermark. Landskapsanalysen (bilaga 9) visar också Fabrikören som åkermark.

Detta område var tidigare en del av gården Tomta. I många decennier, fram till nu, har bönder producerat hö och hållit får på området.

Det råder inga tvivel om att man till varje pris bör undvika byggnation på jordbruksmark.

FÖP Arbrå innehåller också följande påstående:

"Jordbruksmarken har kulturhistoriskt och miljömässigt värde genom sin långa kontinuitet på platsen." (P11)

Detta är särskilt relevant eftersom Fabrikören finns i omedelbar närhet till gården Tomta, som på FÖP Arbrå omnämns som "Bevarandeområde för kulturmiljö".

Jordbruksmark är skyddad enligt lag

'Jord- och skogsbruk är av nationell betydelse'.

'I miljöbalken regleras att brukningsvärd jordbruksmark får endast tas i anspråk för att tillgodose väsentliga samhällsintressen om behovet inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att ta annan mark i anspråk'.

FÖP för Arbrå innehåller följande riktlinje:

"Riktlinjer för all tätortsbebyggelse - Förtäta i första hand istället för att ianspråkta jordbruksmark. Vid nyexploatering bör skogsmark väljas framför jordbruksmark." (P17)

Bollnäs kommun kan inte tillgodose miljöbalkens krav gällande Fabrikören.

- Bollnäs kommun måste fastställa väsentliga samhällsintressen' för nya bostäder innan de utser jordbruksmark för 'nyexploatering'.
- Bollnäs kommun måste påvisa brist på alternativ innan de konstaterar att det inte finns något alternativ till att ta jordbruksmarken på Fabrikören i anspråk.

Kommentar:

Det aktuella området består idag av en juridiskt bindande detaljplan. Detaljplanen är gällande fram tills den upphävs eller ändras. Bollnäs kommun har i samband med översiktsplanen tagit fram en strategisk miljöbedömning som översiktligt behandlar bland annat relevanta miljömål där jordbruksmark ingår. I samband med ett eventuellt bygglov eller en ny detaljplan om förutsättningar kräver det vägs olika intressen mer i detalj mot varandra. Bollnäs kommuns bedömning är att en byggnation av området bör föregås av en ny detaljplan.

I en fördjupad översiktsplan ingår bland annat att avväga jordbruksmarkens bevarande mot andra allmänna intressen, till exempel bostadsbyggande. I den fördjupade översiktsplanen förespråkar Bollnäs kommun en förtätning framför en utvidgning av samhället, i den bedömningen har Fabrikören bedömts som lämplig att prova för bostadsbebyggelse. Inga förändringar görs i planhandlingarna med anledning av yttrandet.

Jordbruksmark bör aldrig användas för förtätning/nyexploatering när lämpliga alternativ som inte är jordbruksmark finns.

FÖP Arbrå visar 5 förtättningsområden som är lämpliga alternativ till jordbruksmarken på Fabrikören. Enbart av denna anledning bör Fabrikören inte visas som 'tätortsbebyggelse, förtättningsområde'.

FÖP Arbrå bortser från rättsskyddet för jordbruksmark

Förutom Fabrikören innehåller FÖP Arbrå andra exempel där byggnation på jordbruksmark planeras:

- A. Jordbruksmark kring bensinmacken (Bollnäs Arbrå-Kyrkby 2:82) visas som "Verksamheter, nyexploateringsområden".
  - B. En ny infart till Arbrå planeras på brukningsvärd jordbruksmark (Bollnäs Arbrå- Kyrkby 2:82).
  - C. Jordbruksmark på Tallbacken (Bollnäs Arbrå Kyrkby 2:82) visas som "Tätortsbebyggelse, nyexploateringsområden".
- Bollnäs kommuns samrådssvar bör förklara varför var och en av de fyra områdena nämnda ovan (inklusive Fabrikören) är lämpliga för ändrad markanvändning, i strid med miljöbalken.

Kommentar:

Delar av området kring bensinmacken är sedan tidigare detaljplanelagt. Att ändra detaljplanen är i nuläget inte aktuellt. Den nya infarten till Arbrå är den senaste förslaget för ombyggnationen av riksväg 83 och infarterna till Arbrå, som arbetats fram tillsammans med Trafikverket. Inga yttranden har inkommit på att detta förslag har förändrats. För jordbruksmarken vid Tallbacken Arbrå Kyrkby 2:82 är området utpekad som nyexploateringsområden, vilket innebär att det i första hand inte ska bebyggas. Bollnäs kommun anser att förtättningsområden i första hand ska bebyggas. En avvägning mellan de olika intressena sker i samband med en eventuell ny detaljplan.

FÖP Arbrå innehåller en uppenbar motsägelse som underminerar dess trovärdighet och påvisar förvirringen hos politikerna i Bollnäs kommun. Samtidigt som man hävdar att man främjar jordbruk, innehåller FÖP Arbrå fyra områden där kommunen avser att använda jordbruksmark för exploatering - utan att uppfylla kraven i miljöbalken.

- Denna uppenbara motsägelse bör förtydligas i FÖP för Arbrå. Detta kan ske genom att ta fram prioritetslistor för jordbruksmark och skogsmark som identifierats för ändrad markanvändning (se längre fram).

Kommentar:

Synpunkterna bedöms vara besvarade i tidigare kommentarer. Bollnäs kommun prioritering är att i första hand bebygga förtätningsområden, i andra hand nyexploateringsområden. Inga förändringar görs med anledning av yttrandet. Övriga intresseavvägningar mellan olika intressen görs i samband med detaljplaneläggning av den aktuella fastigheten.

Bollnäs kommun bortser regelbundet från rättsskyddet för jordbruksmark och Länsstyrelsens råd.

Under samråd och granskning av den fördjupade översiktsplanen för Bollnäs identifierade Länsstyrelsen ett antal områden med jordbruksmark, eftersom kommunen planerade förtätningsbebyggelse i dessa områden. Länsstyrelsen påminde Bollnäs kommun om miljöbalkens skydd. De tillrådde också att områden med jordbruksmark och skogsmark bör placeras i prioritetsordning för ändrad markanvändning. Det var viktigt att detta skedde på ett tidigt stadium i genomförandeprocessen.

Erik Lundh svarade (Del 5. Särskilt utlåtande) "Synpunkterna noteras. Inga förändringar görs i planhandlingar utifrån yttrandet."

Detta dominerande svar till Länsstyrelsens samråd är oacceptabelt. Det är också oacceptabelt att för åtminstone ett av dessa områden behandlades frågan om jordbruksmark under detaljplanering. Det innebär att det var omöjligt att i ett större perspektiv överväga ett antal alternativa områden för nybyggnation, hellre än att bygga på jordbruksmark.

Vi befarar att Länsstyrelsen återigen kommer att misslyckas med att driva igenom sina råd. Vi befarar att Länsstyrelsen återigen kommer att misslyckas med att driva igenom sina råd.

- Jordbruksmark bör placeras i prioritetsordning för ändrad markanvändning i FÖP Arbrå.
- Skogsmark bör placeras i prioritetsordning för ändrad markanvändning i FÖP Arbrå.

Kommentar:

Synpunkterna bedöms vara besvarade i tidigare kommentarer. Bollnäs kommun prioritering är att i första hand bebygga förtätningsområden, i andra hand nyexploateringsområden. Inga förändringar görs med anledning av yttrandet. Övriga intresseavvägningar mellan olika intressen görs i samband med detaljplaneläggning av den aktuella fastigheten.

Bollnäs Kommun planerar att bygga tre radhus fabrikören.

Grönstrukturprogrammet är ett viktigt underlag för översiktsplanen och fysisk planering i stort. Fabrikören visas i Grönstruktursprogrammet (bilaga 1, p.48) som stadsdelspark. I en huvudstrategi av den kommuntäckande översiktsplanen står det:

Bollnäs kommun har för avsikt att: 'skapa och förbättra stadsdelsparker och/ eller grannskapsparker i tätorterna' (Grönstrukturprogrammet p26)

I FÖP Arbrå (Riktlinjer för Park, p22) står det att: 'Riktlinjerna och strategierna i grönstrukturprogrammet ... följs.'

- Varför ska Arbrå förlora sina parker? Stadsarkitekten ska förklara varför han har för avsikt att använda viktig mark ämnad för parker för framtida bostäder. FÖP Arbrå bör inte accepteras för granskning om den inte innehåller en förklaring till denna punkt.

Kommentar:

Grönstrukturprogrammet är som yttrandet anger ett av de underlagen som kommunen har vägt in i den fördjupade översiktsplanen för Arbrå, tillsammans med övriga antagna planeringsunderlag. I den sammanvägda bedömningen bedöms Fabrikören kunna prövas för en byggnation i framtiden. Inga förändringar görs i planhandlingarna med anledning av yttrandet.

Stadsarkitekten bör förklara varför han har bortsett från överenskomna strategier i den kommuntäckande översiktsplanen och grönstruktursprogrammet genom att planera bostäder i stadsdelsparken på Fabrikören. FÖP Arbrå bör inte accepteras för granskning om den inte innehåller en förklaring till denna punkt.

- Lat översiktsplanering skapar fullständig förvirring för framtida planerare - är denna fastighet jordbruksmark, stadsdelspark eller boplatser? Stadsarkitekt bör klargöra denna motstridiga markanvändning innan FÖP Arbrå accepteras för granskning.

Kommentar:

Fabrikören är detaljplanelagd för bostäder. Detaljplanen är fram tills den upphävs juridiskt bindande. Dock har området en annan användning i nuläget. Inga förändringar görs med anledning av yttrandet.

- Kommunstyrelsen bör förklara vilka åtgärder som krävs för att bevara parker i Arbrå. Åtgärderna bör säkerställa efterlevnad av grönstruktursprogrammet. Åtgärderna bör garantera att strategierna för den kommuntäckande översiktsplanen inte bortses från i FÖP Arbrå.

Kommentar:

Den fördjupade översiktsplanen är inget åtgärdsprogram. I den fördjupade översiktsplanen finns riktlinjer för Park, naturmark och områden för rekreation och friluftaktiviteter. Riktlinjerna är vägledande. Inga förändringar görs i planhandlingen med anledning av yttrandet.

Bollnäs kommuns samrådssvar bör bekräfta att Fabrikören ska förbli en stadsdelspark.

Kommentar:

Inga förändringar görs med anledning av synpunkterna. Fabrikören kommer i granskningsyttrande att finnas kvar som möjligt förtätningsområde.

FÖP Arbrå är odemokratisk, underminerar kommunfullmäktiges Vision 2030 och motsäger den kommuntäckande översiktsplanen.

FÖP Arbrå säger sig vara baserad på "demokratiska värderingar" (p.7). Dock skickades aldrig stadsplanen, eller den ändrade stadsplanen för Fabrikören, ut på samråd för allmänheten. Den politiska majoriteten använder nu den ändrade stadsplanen som grund för FÖP Arbrå - ett dokument som ej kan överklagas.

Om den politiska majoriteten förverkligar den ändrade stadsplanen kommer det inte att finnas tillfälle för samråd, granskning eller överklagan av en femtiofem år gammal stadsplan.

Det betyder att allmänheten, boende och sakägare har blivit uteslutna från översiktsplanering och detaljplanering. Den enda möjligheten som allmänheten kommer ha för att få sin åsikt hörd av en högre myndighet är vid överklagande av bygglov. Det är helt oacceptabelt och odemokratiskt. Punkterna kring bygglov är väldigt olika de punkterna rörande översiktsplanering och detaljplanering.

'Riktlinjer för bostadsförsörjningen' är ett viktigt underlag till den kommuntäckande översiktsplanen. Mål 4 av 'Riktlinjer för bostadsförsörjningen' säger:

"Alla invånare ska ges möjlighet till delaktighet och inflytande boendeplaneringen."

Detta har inte skett. Möjligheten att utveckla Fabrikören har redan vunnit laga kraft i en odemokratiskt ändrad stadsplan, som uteslöt alla invånare. Det är inte ett förslag som nu ligger ute för diskussion under samråd och granskning av FÖP Arbrå. Det har redan beslutits. Alla invånare har därför blivit exkluderade från inflytande av översiktsplaneringen. Den enda möjligheten för delaktighet och inflytande kommer att ske endast för sakägare under bygglovsprocessen. Punkterna relevanta för bygglov är dock väldigt begränsade. Faktiskt är många av punkterna i detta samrådssvar inte relevanta och kommer inte att beaktas vid bygglov. Det betyder att den politiska majoriteten redan har blockerat vår demokratiska rätt att överklaga och höras.

En av Länsstyrelsens roller i översiktsplanprocessen är att ge råd rörande tillämpning av PBL (Plan-och bygglag 2010:900, 3 kap 10 §).

- På grund av den troliga kränkningen av medborgerliga rättigheter, ber jag Bollnäs Kommun att kontakta Länsstyrelsen för att få råd angående den odemokratiska situation som har bildats. Det är viktigt att detta sker tidigt i genomförandeprocessen.

Kommentar:

Synpunkterna berör inte den fördjupade översiktsplanen.

- Den politiska majoriteten måste förklara hur de ämnar öka delaktighet och inflytande, för alla invånare, med punkterna som är relevanta för översiktsplanering och detaljplanering av tätortsbebyggelse för Fabrikören som visas på FÖP Arbrå.

Kommentar:

Under samrådsprocessen har det bland annat genomförts en medborgardialog via en digital enkät, det har genomförts ett stormöte samt ett antal drop-in möten. Bollnäs kommun bedömer därmed att man har uppfyllt plan- och bygglagens syfte kring samrådsprocess för översiktsplanering. De inkomna synpunkterna har vägts in i förslaget till den fördjupade översiktsplanen. Inga förändringar görs i planhandlingen med anledning av yttrandet.

- FÖP Arbrå bör inte accepteras för granskning om den inte åtföljs av en kopia av Länsstyrelsens råd och en förklaring av hur Bollnäs kommun tänker hantera sitt odemokratiska innehåll.

Kommentar:

Länsstyrelsens yttrande finns behandlat och bifogat i sin helhet i samrådsredogörelsen. I samband med att den fördjupade översiktsplanen antas bifogas Länsstyrelsens särskilda utlåtande. Inga förändringar görs i planhandlingarna med anledning av yttrandet.

Vi överreagerar inte. Den politiska majoriteten har nyligen gjort omfattande ändringar i Arbrå centrum på ett odemokratiskt sätt. Permanenta ändringar gjordes av parkering, trafikflöde och tillgång utan en detaljplan. Inga politiker ifrågasatte situationen. Allmänheten i Arbrå, sakägare och Länsstyrelsen uteslöts fullständigt.

Stadsplanen är betydligt föråldrad. Politikerna i Bollnäs fortsätter att fatta viktiga planbeslut genom att använda detaljplaner som är flera decennier gamla.

Staten och dess kommuner är enligt Sveriges internationella åtaganden skyldiga att hålla sina detaljplaner uppdaterade i enlighet med allmänna och enskilda intressen (exempelvis Europakonventionen). Trots det fortsätter politikerna i Bollnäs att fatta viktiga planbeslut genom att använda detaljplaner som är flera decennier gamla. Vid överklaganden ifrågasätter Länsstyrelsen aldrig användandet av förlegade detaljplaner.

Bollnäs kommun föreslår nu att använda en stadsplan, som är nästan 80 år gammal, till grund för en fördjupad översiktsplan. Denna stadsplan har ändrats och ändringarna är nu 55 år gamla!

- Eftersom staten har ett intresse av att hålla detaljplaner uppdaterade bör Länsstyrelsen omedelbart informeras om denna situation. Länsstyrelsens roll i denna process är att ge råd gällande tillämpningen av PBL (PBL 2010:900, 3 kap 10 §).

Kommentar:

Länsstyrelsens yttrande finns behandlat och besvarat tidigare i samrådsredogörelsen. I samband med granskning av den fördjupade översiktsplanen för Arbrå kommer Länsstyrelsen att ha möjlighet att yttra sig igen.

'Om det uppkommit nya förhållanden av stor allmän vikt som inte förutses vid planläggningen kan dock ett upphävande göras'.

Genom att framföra en gammal ändrad stadsplan har Bollnäs kommun undvikta många nya lagar som skulle göra det omöjligt att bygga på Fabrikören och säkerställa allmän säkerhet.

- Skydd av jordbruksmark
- Farligt gods
- Översvämning
- Skydd av kulturhistoriska tillgångar
- Bullerlagstiftning
- Skydd av utsatta personer

Beträffande Fabrikören beskriver FÖP Arbrå inte de nuvarande eller framtida behoven i Arbrå.

I medborgarenkäten (p6) ställs frågan 'Vad skulle få dig att flytta till eller bo kvar i Arbrå?' Den näst största svars-kategorin utgjordes av svaret 'Utbud av natur och rekreationsområden.' Kategorin 'Bra boende' rankades först som nummer fyra.

"Väldigt många har svarat att det är viktigt att ha nära till grönområden och natur." (p.6 medborgarenkäten)

Kommunen har begränsad möjlighet att skapa nya grönområden. Den kan emellertid bevara de viktiga grönområden som redan finns. Fabrikören är ett sådant område.

- Bollnäs kommun bör lyssna på medborgarna och bevara alla stadsdelsparker.
- FÖP Arbrå bör bekräfta att Fabrikören ska förbli en stadsdelspark

Kommentar:

Punkterna finns behandlade i tidigare kommentarer. Inga förändringar görs i planhandlingarna med anledning av yttrandet.

Kommunstyrelsen har inte säkerställt ett rättvist samråd.

Dokumentet 'Strategisk miljöbedömning och konsekvensbeskrivning' (s 7) lägger fram " ett nytt kulturmiljövårdprogram" och (s 13) "... framtagande av ett kulturmiljöprogram."

Det betyder att 'Strategisk miljöbedömning och konsekvensbeskrivning' och FÖP Arbrå stöds av ett dokument som inte existerar!

Kulturmiljöprogrammet förväntas vara väsentligt för tolkning av FÖP Arbrå. Det är omöjligt att bedriva ett rättvist samråd när ett nödvändigt underlag förlitas på men ännu inte finns. Kommunstyrelsen borde ha försäkrat sig om att kulturmiljöprogrammet godkändes innan FÖP Arbrå skickades ut för samråd.

Dokumentet 'Strategisk miljöbedömning och konsekvensbeskrivning' talar om ett kulturmiljöprogram som tydliggör "... vilka möjligheter som finns för om-, ny och tillbyggnationer utan att befintliga värden skadas eller försvinner." och "Genom framtagande av ett kulturmiljöprogram kan bebyggelseutvecklingen förstärka de kulturhistoriska värdena genom att anpassa ny bebyggelse till platsen och dess historia."

Dessa påståenden är enbart illusioner om ett dokument som ännu inte existerar. Vi är oförmögna att engagera oss i rättvist samråd med stadsarkitektens fantasier.

- Kommunstyrelsen bör inte godkänna FÖP Arbrå för granskning om den inte åtföljs av det godkända kulturmiljöprogrammet.
- Allmänheten bör ges möjligheten för samråd baserat på hur det nya kulturmiljöprogrammet stödjer och definierar den 'strategiska miljöbedömning och konsekvensbeskrivning' och FÖP Arbrå.
- Ett allvarligt demokratiskt fel har skett. Den kommuntäckande översiktsplanen och dokumentet 'strategisk miljöbedömning och konsekvensbeskrivning' lovar att "medborgare och boende ska involveras i samhällsplaneringen." Bollnäs kommun bör därför ta råd från Länsstyrelsen på hur man, i det sena stadiet, säkerställer rättvist samråd.

Kommentar:

Bollnäs kommunen avser inte att ta fram något kulturmiljöprogram inom processen för den fördjupade översiktsplanen för Arbrå. I den fördjupade översiktsplanen för Arbrå har bevarandeprogrammet för Arbrå används som underlag. Bevarandeprogrammet är vägledande tills det upphävs eller ändras. Länsstyrelsen kommer i samband med granskning även få en beskrivning av hur samråd har bedrivits. Inga förändringar sker i planhandlingen med anledning av yttrandet.

FÖP Arbrå ger ogenomförbara riktlinjer för bevarande av kulturhistoriska tillgångar.

I FÖP Arbrå står det att riktlinjerna i bevarandeprogrammet för Arbrå följs. Detta program föreslår bevarandeåtgärder som följer lagar från 1985! Det betyder att stadsarkitekten förväntar framtida planerare att bortse från nuvarande lagstiftning och tillämpa Byggnadsstadgan och Byggnadslagen i komplexa framtida beslut i Arbrå.

Det är anmärkningsvärt att dessa gamla lagar gav mindre skydd, och det var innan tiden skydd och bevarande blev ett riksintresse.

Länsmuseet utvecklade inte bevarandeprogrammet för att det skulle läggas på en hylla i 37 år och sedan dammas av för att användas i en fördjupad översiktsplan. Kommunen förväntades uppdatera informationen och skapa sitt eget kulturmiljöprogram.

- Kommunstyrelsen bör inte godkänna FÖP Arbrå för granskning om den inte åtföljs av ett godkänt kulturmiljöprogram, baserat på nuvarande lagstiftning.
- Bollnäs kommun bör ta bort kravet på att riktlinjerna i bevarandeprogrammet för Arbrå följs, från FÖP Arbrå. Länsmuseets bevarandeprogram är dock väldigt användbart som grund för ett kulturmiljöprogram.

Kommentar:

Bollnäs kommunen avser inte att ta fram något kulturmiljöprogram inom processen för den fördjupade översiktsplanen för Arbrå.

Bevarandeprogrammet tas inte bort ur planhandlingarna. Liknande synpunkter kring Bevarandeprogrammet status finns behandlat i Länsmuseets samt i Länsstyrelsens yttrande. Inga förändringar görs i planhandlingarna med anledning av yttrandet.

FÖP Arbrå bortser från många enskilda kulturhistoriska tillgångar

Länsmuseets bevarandeprogram innehåller en bra inventering av tillgångar. Lata planerare har helt enkelt kopierat bevarandeområdena, som visas på kartan från 1985, och klistrar in i kartan för FÖP Arbrå. Det betyder att många tillgångar, som inte finns i dessa områden, har till stor del ignorerats.

- Kommunstyrelsen bör inte godkänna FÖP Arbrå för granskning om den inte åtföljs av ett godkänt kulturmiljöprogram som listar de många kulturhistoriska tillgångar som inte syns i de tre bevarandeområdena. Kulturmiljöprogrammet förtydligar de åtgärder som behövs för bevarande.

Kommentar:

Bollnäs kommunen avser inte att ta fram något kulturmiljöprogram inom processen för den fördjupade översiktsplanen för Arbrå.

Bevarandeprogrammet tas inte bort ur planhandlingarna. Liknande synpunkter kring Bevarandeprogrammet status finns behandlat i Länsmuseets samt i Länsstyrelsens yttrande. Inga förändringar görs i planhandlingarna med anledning av yttrandet.

FÖP för Arbrå bekräftar byggnation av 3 radhus intill en kulturhistorikhälsingegård och dess omgivningar.

Under öppet samråd kom vi överens om att hälsingegården kallad 'Tomta' ska benämnas som 'bevarandeområde för kulturmiljö'. Hela fastigheten Arbrå-kyrkby 28:21, mellan Flästavägen och norra Bondegatan skulle få denna benämning.

Det innebär att FÖP för Arbrå planerar för 3 radhus, plus garage, intill ett 'bevarandeområde för kulturmiljö'. Detta är totalt opassande.

Den ändrade stadsplanen skapades innan 1985, när Länsmuseet i Gävleborgs län publicerade "Arbrå tätort. Förslag till bevarandeprogram." Den identifierar "Tomta" Solbacken och Fornhemmet som föremål för bevarande.

Den ändrade stadsplanen skapades innan 2004, när Länsmuseet slutförde ett besiktningsprotokoll för kulturhistoriska byggnader och miljö på området känt som 'Tomta' Arbrå.

- Stadsarkitekt bör korrigera sitt falska påstående (s 11) att Fornhemmet är en hälsingegård. De enda två hälsingegårdarna i Arbrå är Tomta och Träslottet.

Kommentar:

Planhandlingar ändras på sidan 11 i kapitlet Visningsgårdar och Hälsingegårdar. Liknade synpunkter finns också omnämnda och behandlade i Länsmuseets yttrande.

- 3 radhus är totalt opassande på Fabrikören. Den ändrade stadsplanen bör upphävas. Den ändrade stadsplanen bör inte användas som underlag för FÖP Arbrå.

Kommentar:

Den gällande stadsplanen för fabrikören är juridiskt bindande. Vid en eventuell nybyggnation görs en bedömning om en ny detaljplan behöver tas fram. Inga förändringar görs i planhandlingarna med anledning av yttrandet.

- Samråd på detta ämne har äventyrats. Vi kan inte argumentera emot bostadsbyggande med det icke-existerande kulturmiljöprogrammet som underlag. Vi kan inte argumentera emot bostadsbyggande med 'strategisk miljöbedömning och konsekvensbeskrivning' som underlag för att den är baserad på det icke-existerande kulturmiljöprogrammet. Vi kan inte argumentera emot bostadsbyggande med Länsmuseets bevarandeprogram från 1985 som underlag - för att det är baserat på föräldrad lagstiftning. Vi kan inte argumentera emot bostadsbyggande med FÖP Arbrå som underlag för att den förlitar sig på Länsmuseets bevarandeprogram. Bollnäs kommun kommer att misslyckas med att bevara viktiga kulturhistoriska tillgångar med den aktuella nivån av förvirring. Viktiga kulturhistoriska tillgångar kommer att gå förlorade om Länsstyrelsen, under samråd, misslyckas med att identifiera att denna nivå av förvirring är ett hot mot ett riksintresse.

Kommentar:

Kommunen delar Länsstyrelsens bedömning och gör förändringar i enlighet med deras yttrande. Länsstyrelsen kommer i samband med granskningen av den fördjupade översiktsplanen få samrådsredogörelsen bifogad och ges då återigen möjlighet att yttra sig över den fördjupade översiktsplanen för Arbrå. Inga förändringar görs i övrigt i planhandlingarna med anledning av synpunkterna i yttrandet.

Fabrikören ligger på en speciell plats i kulturhistorisk- och parkmiljö.

Fabrikören är omgiven av Fornhemmet, Solbacken och hälsingegården Tomta.

Fornhemmet är av större kulturhistoriskt värde, dock visas inte det på kartan för FÖP Arbrå karta. Det är också Arbrås enda stadspark, det visas inte heller tydligt på kartan för FÖP Arbrå.

Solbacken omnämns i Länsmuseets bevarandeprogram från 1985, som av större kulturhistoriskt värde. Det visas inte heller tydligt på kartan för FÖP Tomta omges av jordbruksmark och trädgårdar.

Dessa områden gränsar till lekparken som också räknas som stadsdelspark.

Fabrikören har en viktig strategisk position eftersom den förenar dessa grönområden. Detta område har också belysning och cykelbanor. Fabrikören är också viktig eftersom den utgör en grön förbindelse mellan tre områden av kulturhistoriskt värde.

- Det kan med starka belägg argumenteras att hela området (Fornhemmet, Stadsdelspark, Solbacken, Fabrikören och Tomta) bör göras till ett 'bevarandeområde för kulturmiljö'. Det skulle kunnat utvecklas till ett speciellt parkområde, runt 3 kulturhistoriska ställen, till minimal kostnad. Vi ber kommunstyrelsen att överväga denna möjlighet.
- Kartan för FÖP Arbrå måste redigeras så att den visar parkområdenas status. Grönstruktursprogrammet (bilaga 1) ger en noggrann representation.
- Kartan för FÖP Arbrå måste redigeras så att den visar kulturhistoriska tillgångar runt om Fabrikören.

Kommentar:

En eventuell ny värdering av de kulturhistoriska tillgångarna kring Fabrikören, Fornhemmet, stadsdelsparken, Solbacken och Tomta utförs i samband med framtagandet av ett nytt kulturmiljöprogram. Grönstrukturprogrammet utgör ett av flera underlag till den fördjupade översiktsplanen och ska läsas och avvägas tillsammans med dessa och den fördjupade översiktsplanen för Arbrå. Inga förändringar görs i övrigt med anledning av yttrandet.

Stadsplan. ändrad stadsplan och FÖP Arbrå tar inte hänsyn till risken för översvämning av de föreslagna bostäderna.

Erik Lundh (planarkitekt) sade till oss vid det andra samrådet att SMHI inte har bedömt översvämningens risken för alla områden som visas på FÖP Arbrå.

Det är ett "pågående arbete" och är därför inte tillgängligt för allmänheten. Jag ringde då SMHI som bekräftade att det inte finns något pågående arbete för Bollnäs kommun och att en bedömning av risken för översvämning levererades till dem i november 2020. Denna bedömning täcker endast Bollnäs tätort.

- Stadsarkitekten borde undersöka varför författaren av FÖP Arbrå var så dåligt informerad om ett ämne som gäller allmänhetens säkerhet och säkerheten för fastigheter. Stadsarkitekten borde också undersöka varför felaktig information gavs till sakägare under det andra öppna samrådet.

Kommentar:

Det underlag yttrandet hänvisar till är en skyfallskartering som gjordes för Bollnäs stad. Det finns sedan tidigare en översvänningskartering för Ljusnan som finns behandlad i den fördjupade översiktsplanen.

Bollnäs kommun håller i nuläget på att ta fram en Vattentjänstplan, en del i Vattentjänstplanen kommer att bestå av en lågpunktskartering för samtliga verksamhetsområden för VA, där bland annat Arbrå ingår. Beroende på lågpunktskarteringens slutsatser kan det bli aktuellt med en skyfallskartering även för Arbrå framöver. I samband med detaljplaneläggning ska kommunen bland annat ta hänsyn till översvämningar från vattendrag och skyfall, vilket också lyfts av den fördjupade översiktsplanen. Inga förändringar görs med anledning av yttrandet.

Planförfattaren ber också om ursäkt om det har framkommit några missförstånd i samband med samrådet.

En sökning efter stödjande dokument ger en ärlig och korrekt beskrivning av riskerna: "Skyfallskarteringen har endast gjorts över Bollnäs tätort och därför finns det inga områden som är utpekade som översvänningskänsliga i Arbrå. Däremot finns det säkerligen risk för översvämning längs vattendrag ..." Grönstrukturprogrammet. Bilaga 1 Inventering av tätorter, p43.

Gällande Arbrå: "Det finns flera i området som kan vara känsliga för översvämning ... " (p43)

Detta förklarar varför FÖP Arbrå innehåller en ytlig och otillräcklig beskrivning av risken för översvämning i hela området.

Många minns när centrala Arbrå översvämmades på 80-talet. Klimatförändringarna ökar nu sannolikheten för översvämningar. Sedan dess har Bollnäs kommun inte vidtagit några åtgärder för att förhindra en sådan händelse att inträffa igen. Kommunen är dock medveten om allvarliga risker: 'De klimatförändringar som vi ser idag kan leda till extrema väder med rikligt med nederbörd eller snabb avsmältning som höjer vattennivåerna i våra sjöar och vattendrag vilket innebär att exploatering bör undvikas i riskområden'. FÖP Arbrå p26.

Detta uttalande är värdelöst för framtida beslutsfattare, såvida det inte stöds av en undersökning som identifierar de faktiska riskområdena.

Det är otroligt att stadsarkitekten och majoritetspolitiker ska avfärda denna risk med en enda okunnig mening, som motsäger innehållet i grönstrukturprogrammet:

Den bebyggelse som finns idag i tätorten kommer dock inte att påverkas i större utsträckning'.

- Detta meningslösa uttalande bör strykas från FÖP Arbrå. Det är omöjligt att nå denna slutsats utan en omfattande riskbedömning gjord av en extern myndighet.
- Motsägelser mellan detta meningslösa uttalande och grönstrukturprogrammet bör lösas.
- FÖP Arbrå bör inte accepteras för granskning om den inte stöds av en fullständig riskbedömning gjord av en expertmyndighet. Den måste ses som ett viktigt underlag för FÖP Arbrå. Den bör vara lika djupgående som bedömningen från 2020 av översvämningsrisker i Bollnäs tätort.
- FÖP Arbrå bör inte godkännas för granskning såvida den inte stöds av ett åtgärdsprogram avsett att bekämpa riskerna som beskrivs i en omfattande riskbedömning. Ett sådant program kan vara en del av FÖP Arbrå eller en del av underlaget för FÖP.
- FÖP Arbrå (Översvämningsplan, p26) bör skrivas om för att återspegla grönstrukturprogrammet och resultaten av en oberoende och omfattande riskbedömning.

Kommentar:

Bollnäs kommun håller i nuläget på att ta fram en Vattentjänstplan. En del i Vattentjänstplanen kommer att bestå av en lågpunktskartering för samtliga verksamhetsområden för VA, där bland annat Arbrå ingår. Beroende på lågpunktskarteringens slutsatser kan det bli aktuellt med en skyfallskartering även för Arbrå framöver. I samband med detaljplaneläggning ska kommunen bland annat ta hänsyn till översvämningsrisker från vattendrag och skyfall, vilket lyfts av den fördjupade översiktsplanen.

Med anledning av detta och länsstyrelsens yttrande har resonemanget kring bland klimatanpassning skrivits om samt förtydligats i en riktlinje avseende riskhantering.

Länsstyrelsens samrådsyttrande innehåller följande råd (s.11):

Länsstyrelsen anser även att det bör finnas med vad kommunen har för planer på att ta fram en skyfallskartering, som också nämns dagvattenstrategin."

En artig fråga om kommunens planer är otillräcklig. FÖP Arbrå bör inte fortgå innan risker för allmänheten och deras egendom beskrivs tydligt. Länsstyrelsen har inte fullgjort sin roll rörande översvämningsrisker. Vi hoppas att detta korrigeras under granskning.

Återigen får Arbrå en dålig uppgörelse, jämfört med Bollnäs. Det är oacceptabelt att stadsarkitekten föreslår en FÖP som inte har undersökt risken för översvämningsrisker för invånare och deras fastigheter. Det är oacceptabelt att passiva majoritetspolitiker har godkänt en sådan plan för samråd baserat på en enda poänglös mening.

En bäck rinner längs hela den västra sidan av den föreslagna byggnationen på Fabrikören. Det är den nedre delen av Fagerdalsbäcken, i närheten av där den rinner ner i Ljusnan. Fagerdalsbäcken har ett omfattande upptagningsområde, på många kvadratkilometer, som täcker en stor del av raden med kullar väster om Arbrå.

År 1985 svämmade denna bäck över. Volymerna med vatten var så stora att bron till Bollnäs Arbrå Kyrkby 28:24 spolades bort och fastigheten översvämmades. Efter denna händelse har Bollnäs kommun inte vidtagit några åtgärder för att garantera säkerheten. Efter denna händelse har Bollnäs kommun inte uppdaterat eller upphävt den ändrade stadsplanen. 'Om det uppkommit nya förhållanden av stor allmän vikt som inte förutses vid planläggningen kan dock ett upphävande göras'.

Vägporten under järnvägen är nära Ljusnan. översvämning av Ljusnan skulle innebära att vatten skulle flöda till den föreslagna byggnationen på Fabrikören, via vägporten. Översvämning av Ljusnan skulle också flöda bakåt via sumpen som dränerar bäcken. I händelse av riklig nederbörd eller snabb avsmältning kan sumpen lätt blockeras av sediment och skräp. Blockering eller återflöde i sumpen kommer att resultera i att 100% av vattnet från bäcken rinner mot den föreslagna byggnationen på Fabrikören. Det innebär att i händelse av en översvämning kan byggnader på Fabrikören bli översvämmade av tre separata vattenkällor!

FÖP Arbrå (fig 17) säger sig påvisa översvämningsrisker. Kartan är helt klart förlegad och felaktig, därför att den inte visar hela omfattningen av den översvämning som inträffade 1985. Kartan är inte daterad och är mycket vilseledande. Vi noterar också att den 'max utbredning med beräknat högsta flöde' går till och bortom vägporten under järnvägen. Detta innebär att vatten med största säkerhet kommer att översvämma området väster om järnvägen genom att passera vägporten. Vid denna nivå skulle Ljusnan med säkerhet flöda tillbaka via sumpen. I denna situation skulle Fabrikören översvämmas från tre separata vattenkällor sump, bro och bäck. FÖP Arbrå misslyckas med att belysa denna farliga situation.

- Kartan i FÖP med översvämningsrisker (fig 17) bör tas bort. Den bör ersättas med en uppdaterad karta, baserad på en mer nylig riskbedömning för översvämning, som påvisar verkliga nutida risker.
- Den farliga ändrade stadsplanen bör upphävas.
- Den farliga ändrade stadsplanen bör inte användas som underlag för FÖP Arbrå.
- Den skriftliga delen i FÖP Arbrå bör beteckna Fabrikören som ett område som utgör risk att översvämmas.
- Arbrå-kartan i FÖP bör inte visa någon form av nybyggnation på Fabrikören, på grund av risken för översvämning.

Kommentar:

Ställningstagandet avseende stadsplanen för Fabrikören har behandlats tidigare i yttrandet.

Bollnäs kommun håller i nuläget på att ta fram en Vattentjänstplan, en del i Vattentjänstplanen kommer att bestå av en lågpunktskartering för samtliga verksamhetsområden för VA, där bland annat Arbrå ingår. Beroende på lågpunktskarteringens slutsatser kan det bli aktuellt med en skyfallskartering även för Arbrå framöver. I samband med detaljplaneläggning ska kommunen bland annat ta hänsyn till översvämningar från vattendrag och skyfall, vilket lyfts av den fördjupade översiktsplanen.

Med anledning av detta och länsstyrelsens yttrande har resonemanget kring bland klimatanpassning skrivits om samt förtydligats i en riktlinje avseende riskhantering.

Stadsplan, ändrad stadsplan och FÖP Arbrå tar ingen hänsyn till den risk som transport av farligt gods utgör för den föreslagna byggnationen

Norra stambanan som passerar nära Fabrikören är rekommenderade leder för farligt gods. FÖP Arbrå innehåller endast två meningar om farligt gods. Ingen av dessa meningar ger vägledning till framtida planerare.

Den politiska majoriteten har misslyckats med att identifiera att stadsarkitekten har bortsett från detta viktiga ämne.

Den samlade bedömning en av 'Strategisk miljöbedömning och konsekvensbeskrivning' innehåller följande påstående (s 14):

Det är ett konstigt påstående, eftersom huvuddelen av rapporten innehåller inget omnämnande av farligt gods och inga åtgärder föreslås för att hantera denna risk.

- 'Strategisk miljöbedömning och konsekvensbeskrivning' bör omskrivas så att den korrekt beskriver riskerna med transporter av farligt gods. Det betyder att den bör förklara hur denna risk kommer att '...beaktas noggrant.' De involverade parterna bör få möjligheten att kommentera kommunens åtgärder. Därför bör FÖP Arbrå inte godkännas för granskning om den inte åtföljs av en omskriven miljöbedömning och konsekvensbeskrivning.

Kommentar:

Farligt gods finns behandlat tidigare i samrådsredogörelsen. Planhandlingar kompletteras med ett mer övergripande resonemang och riktlinjer kring farligt gods. En hänvisning har också infogats avseende RIKTSAM. I övrigt görs inga förändringar i planhandlingarna utifrån yttrandet.

Länsstyrelsernas i Skånes, Stockholms samt Västra Götalands län gemensamma dokument anger att riskhanteringsprocessen ska beaktas vid markanvändning inom 150 meter från en transportled för farligt gods (Riskhantering i detaljplaneprocessen. 2006). Tillsammans med ett liknande dokument från Länsstyrelsen i Dalarna anses dessa dokument vara styrande vid planering för nya bostäder nära transport av farligt gods (Länsstyrelsen i Dalarna, farligt gods - riskhantering i fysisk planering. 2012).

Lämplig markanvändning för bostäder är mer än 100 meter från riskkällan (zon C). Riktlinjer i Dalarna föreslår över 70 meter. Även upp mot 150 meter anses nya bostäder inte vara lämpliga för utsatta personer.

På andra plaster i kommunen har stadsarkitekten följt överstående riktlinjer. Än en gång är det Arbrå som missgynnas.

Ett föreslaget radhus på Fabrikören är endast omkring 50 meter från den yttre rälsen på järnvägen. Utomhusområden för de boende kommer att vara ännu närmare Järnvägen. Vid denna plats stannar många tåg vid en stoppsignal och järnvägen ligger högre än omgivningen. Det innebär att spill av farlig vätska, i händelse av en olycka, skulle rinna ner mot marken vid Fabrikören. Utsläpp av farliga gaser skulle lätt nå invånare på Fabrikören vid rätt vindförhållanden. Volymen av trafik på järnvägen kan förväntas öka i framtiden.

Länsstyrelsens samrådsyttrande medger att FÖP Arbrå saknar '... en övergripande inriktning för riskbedömning'. De föreslår '... att detaljerade riskutredningar bör tas fram vid bebyggelse inom riskhanteringsområdet.' De verkar vara omedvetna om att bebyggelse redan är detaljplanerad inom riskhanteringsområdet på Fabrikören.

- Den farliga ändrade stadsplanen bör upphävas.
- Den farliga ändrade stadsplanen bör inte användas som underlag för FÖP Arbrå.
- Den skrivna delen av FÖP Arbrå bör etablera det faktum att inga nya bostäder borde byggas inom 150 meter av Norra stambanan.
- Kartan för FÖP Arbrå bör inte visa några nya former av bebyggelse på Fabrikören på grund av risk för farligt gods vid transport.

Kommentar:

Synpunkterna är redan behandlade i yttrandet samt i Länsstyrelsens och Kommunalförbundet Hälsinglands yttrande. Markens lämplighet för föreslagen markanvändning görs i samband med en detaljplaneläggning av området. Inga förändringar görs i planhandlingarna utöver de tillägg som gjorts med anledning av synpunkterna från Kommunalförbundet Hälsingland och Länsstyrelsen Gävleborg.

FÖP Arbrå förespråkar inte "Ett öppet, jämlikt och inkluderande samhälle."

Den politiska majoriteten planerar att bygga bostäder (inom 150 meter av en led för farligt gods) som inte kan användas av utsatta personer. Detta är ett praktexempel på segregation. Det motsäger direkt målet "Ett öppet, jämlikt och inkluderande samhälle," som politiker har godkänt i översiktsplanen för Bollnäs (p9).

En fördjupad översiktsplan är en komplettering av den översiktsplanen. 'Fördjupningen innebär att översiktsplanens konkretiseras för att visa hur Arbrå ska utvecklas långsiktigt.

- Den politiska majoriteten måste lösa motsättningen mellan FÖP Arbrå och den kommuntäckande översiktsplanen. FÖP Arbrå, i dess nuvarande form, försätter utsatta personer i fara och skapar förvirring för framtida planerare.
- Kartan för FÖP Arbrå bör ändras så att bostäder inte planeras byggas på Fabrikören inom 150 meter av en led för farligt gods.

Kommentar:

Synpunkterna är redan behandlade i tidigare kommentarer och föranleder inga förändringar av planhandlingarna.

Stadsplan, den ändrade stadsplanen och FÖP Arbrå tar inte hänsyn till bullerrisk för planerade bostäder

Ett radhus som planerats på Fabrikören ligger endast **50 meter** från utkanten av järnvägen. Utomhusområden för boende kommer att ligga ännu närmare järnvägen. Järnvägen ligger över dess omgivning vilket betyder att ljud förstärks. Järnvägstrafikens volym förväntas öka i framtiden.

Dessutom ligger de planerade bostäderna precis bredvid norra Bondegatan. FÖP Arbrå visar att Arbrås södra infart ska stängas och därmed ändringar av infart och utfart från riksväg 83. Det betyder att trafikvolymen och buller på norra Bondegatan förväntas öka bredvid de planerade bostäderna.

Genom att förlita sig på en föråldrad stadsplan undviker Bollnäs kommun dagens krav på att planbeskrivningen ska innehålla en redovisning av beräknade värden för omgivningsbuller (PBL 210:900. 4 kap. 33a §). Det är ett viktigt skydd för framtida boendes hälsa.

Ny bebyggelse på denna plats kommer inte att uppfylla nuvarande säkerhetsföreskrifter (Förordning 2015:216 om trafikbuller vid bostadsbyggnader 3- 5§).

Det är sedan tidigare känt att bullernivåer vid Arbrå Kyrkby 28:24 redan överstiger säkerhetsmarginalerna. Trafikverket har utrustat byggnaden med skyddande fönster och dörrar.

Den strategiska miljöbedömningen och konsekvensbeskrivningen kräver planering av nya bostäder att följa trafikbullerförordningen (sida 6). Det finns därför en stor motsättning mellan miljöbedömningen och planen för nya bostäder på Fabrikören. Det kommer inte att vara möjligt att uppnå dessa krav på Fabrikören.

- Stadsarkitekten bör lösa denna motsättning tidigt i genomförandeprocessen.

Kommentar:

Platsens lämplighet och eventuella skyddsåtgärder avgörs i samband med en eventuell detaljplaneläggning av Fabrikören. Riktlinjerna avseende riskhantering ska alltid beaktas. Riktlinjerna gäller både befintlig och tillkommande bebyggelse.

Den föråldrade ändrade stadsplanen uppfyller inte nuvarande lagliga säkerhetsstandarder och är potentiellt farlig om den förverkligas. Det är skandalöst att stadsarkitekten framför denna 55 år gamla plan som underlag för en fördjupad översiktsplan.

- FÖP Arbrå bör identifiera potentiella plaster i Arbrå där buller kan vara ett problem. Bollnäs kommun bör framföra en plan för att hantera dessa hälso- och säkerhetsrisker. Det borde göras tidigt i genomförandeprocessen.
- FÖP Arbrå bör inte accepteras för granskning om den inte innehåller identifiering av bullerrisk och en plan för att hantera dessa risker.
- Fabrikören bör anges som ett potentiellt område där bullernivån är problematisk i FÖP Arbrå.

Kommentar:

Platsens lämplighet och eventuella skyddsåtgärder avgörs i samband med en eventuell detaljplaneläggning av Fabrikören, vidare ska riktlinjerna avseende riskhantering alltid beaktas. Riktlinjerna gäller både befintlig och tillkommande bebyggelse.

"Kommunen bör därför grunda sitt planförslag gällande nya bostäder på riktlinjerna för bostadsförsörjning."

I riktlinjerna för bostadsförsörjning (s.5) står det: 'De detaljplaner som vunnit laga kraft men som ännu inte genomförts utgör tillsammans en planreserv för kommunen. En lista på kommunens planreserv finns under kapitlet planberedskap.' Fabrikören finns dock inte på listan.

Detta betyder att 11 boplatser på Fabrikören inte ansågs nödvändiga att möta det långsiktiga behovet av bostäder som det beskrivs i översiktsplanen. Denna ståndpunkt har inte ändrats - för att stadsarkitekten inte har uppdaterat listan.

- Kommunen bör grunda sitt planförslag gällande nya bostäder på riktlinjerna för bostadsförsörjning.
- FÖP Arbrå bör identifiera detaljplaner, som refererar till bostäder, som representerar kommunens planberedskap. Föråldrade detaljplaner och stadsplaner, som inte representerar planberedskap, bör inte användas som underlag för kartan för FÖP Arbrå.
- Tätortsbebyggelse på Fabrikören stöds inte av den kommuntäckande översiktsplanen och 'riktlinjerna för bostadsförsörjning.' Tätortsbebyggelse på Fabrikören bör tas bort från kartan för FÖP Arbrå.

Kommentar:

Ett tydligare resonemang kring kopplingen mellan bostadsförsörjningsprogrammet och den fördjupade översiktsplanen har satts in i planhandlingarna. Inga förändringar görs i planhandlingen med anledning av yttrandet.

Bostadsbehov

Bollnäs kommun presenterar ingen planering av framtida bostadsbehov. Det finns ingen beskrivning av nuvarande bostadsarrangemang och ingen analys för att se om dagens arrangemang uppnår nuvarande eller framtida behov.

Vi förses endast med ett mål om att öka antalet invånare till 30 000 över hela Bollnäs kommun. FÖP Arbrå anger inte ens över vilken tidsperiod detta skulle ske. Det är tydligt ett politiskt mål som inte baseras på en trovärdig analys. Det är inte specifikt för Arbrås behov.

FÖP Arbrå har misslyckats med att beskriva framtida bostadsbehov. FÖP Arbrå har också misslyckats med att identifiera och utveckla många bostadsmöjligheter som redan finns. Konsekvenserna av detta förstärks ytterligare i tider av hög inflation, klimatförändringar, energi- och försörjningsproblem, minskad folkmängd och lågkonjunktur. Mot denna bakgrund är det oansvarigt och okunnigt att behålla föråldrade planer som uppmuntrar bebyggelse på jordbruksmark. Här är några frågor som måste tas upp vid samråd:

Flerbostadshus

Översiktsplanen för Bollnäs kommun innehåller ett avsnitt med titeln 'Bebyggelseutveckling' som upprättat 'strategier' (p.44-45). Dessa är inte förslag. De är demokratiskt överenskomna strategier. En strategi lyder ” 'Kommunen ska planera för flerbostadshus i de centrala delarna av tätorterna"

- Bollnäs kommun har en demokratisk skyldighet att utveckla denna strategi ytterligare i FÖP Arbrå. Strategin eliminerar behovet av att bygga på brukningsvärd jordbruksmark på Fabrikören.
- FÖP Arbrå bör inte accepteras för granskning om den inte innehåller en strategi för flerbostadshus i Arbrå.
- FÖP Arbrå måste prioritera byggandet av flerbostadshus framför användning av jordbruksmark för bostäder.

Kommentar:

De båda fördjupade översiktsplanerna som yttrandet hänvisar till gäller självständigt från varandra. Ett resonemang om riktlinjerna för bostadsförsörjningens förhållande till den fördjupade översiktsplanen för Arbrå har tillfogats planhandlingarna. I övrigt görs inga förändringar i planhandlingarna.

LIS-område

I kommunens antagna översiktsplan finns ett avgränsat LIS område nordost om Arbrå. Det är inte ett förslag, detta område har en juridisk status. Bollnäs kommun misslyckas med att ange antalet bostäder som planeras för LIS-området. Det framgår inte att LIS-boplatser kommer minska behovet för förtätningsbebyggelse närmare Arbrå centrum.

FÖP Arbrå (p17):

En utvidgning av tätorten föreslås inom främst skogsområden samt LIS-områden. Detta för att inte ianspråkta brukningsvärd jordbruksmark eller för att inkräkta någon större mån på det omkringliggande natur- och kulturlandskapet."

Detta påstående är vilseledande och oförenligt med kartan av FÖP Arbrå. Kartan föreslår bebyggelse på 4 områden av jordbruksmark (varav ett är också ett kulturlandskapsområde och stadsdelspark.)

"En utvidgning av tätorten föreslås inom främst skogsområden samt LIS-områden. Detta för att inte ianspråkta brukningsvärd jordbruksmark eller för att inkräkta någon större mån på det omkringliggande natur- och kulturlandskapet."

Detta påstående är vilseledande och oförenligt med kartan av FÖP Arbrå. Kartan föreslår bebyggelse på 4 områden av jordbruksmark (varav ett är också ett kulturlandskapsområde och stadsdelspark.)

- Bollnäs kommun bör lösa motsättningen mellan överstående påstående och deras uppenbara avsikt att bygga på en stor yta av jordbruksmark som de äger.
- LIS-området identifierades 7 år sedan. Under denna tid har Bollnäs kommun inte gjort några framsteg med att utveckla området. Länsstyrelsens samrådsyttrande bortser från denna oacceptabla brist på framsteg. FÖP Arbrå bör innehålla brådskande planer på att utvecklas området. FÖP Arbrå bör nämna att 'nyexploatering' inträffar först efter att området har utvecklats.
- FÖP Arbrå bör omskrivas för att förtydliga att utveckling av LIS-området prioriteras **före** utvecklande av jordbruksmark. Detta omfattar både verksamhet och boplatser.
- Fabrikören är både jordbruksmark, kulturlandskap och stadsdelspark. Ingen typ av bebyggelse bör finnas på kartan över FÖP Arbrå på Fabrikören.

Kommentar:

LIS-planen gäller självständigt från den fördjupade översiktsplanen och är antaget i ett eget dokument med egna riktlinjer. LIS-området har endast tagits med för att synliggöra ställningstagandet i andra antagna planer. En avvägning mellan olika intressen görs i samband med en eventuell detaljplaneläggning av området.

Nyexploateringsområden

Tre separata områden av 'tätortsbebyggelse, nyexploateringsområde' visas i FÖP Arbrå. Tillsammans representerar dessa ett stort område för framtida utveckling. Vi föreslår att enbart dessa 3 områden är tillräckliga för att möta Arbrås framtida bostadsbehov.

- FÖP Arbrå bör omskrivas för att förtydliga att 'Tätortsbebyggelse, nyexploateringsområden' prioriteras **före** byggande på jordbruksmark.

Kommentar:

Bollnäs kommun förespråkar att förtätningsområden tas i anspråk innan nyexploatering, vilket finns behandlat i planhandlingarna samt tidigare i samrådsredogörelsen. Inga förändringar görs med anledning av synpunkten.

Boplatser i Flästa bör prioriteras före utveckling på jordbruksmark/stadsdelspark.

Landskapsanalysen är ett viktigt underlag för den kommuntäckande översiktsplanen. Den innehåller planeringsriktlinjer och utbyggnadsprinciper som är specifika för Arbrå (p53):

"Ytterligare ett område för utbyggnad av bostäder är Flästa. Bebyggelsen införlivas i befintlig struktur i lucktomter, intill Växbovägen och nära dess busshållplatser."

Efter nästan sju år har politiker misslyckats med att förverkliga denna demokratiskt överenskomna vision. FÖP Arbrå nämner inte möjligheten till bostäder i Flästa.

Fyra kända bostadstomter utelämnas från FÖP Arbrå

Bollnäs kommuns hemsida innehåller ett avsnitt med titeln "lediga tomter". Fyra bostadstomter för småhusbebyggelse som är till salu på kommunens mark visas för Arbrå. Dessa områden visas dock inte på FÖP Arbrå som antingen 'förtätningsområde' eller 'nyexploateringsområden'. En bostadstomt visas till och med som 'natur och rekreation'! Detta visar på en brist på grundläggande samordning hos Bollnäs kommun.

- Stadsarkitekten bör lägga till dessa 4 bostadstomter i FÖP Arbrå. Ytterligare bostadsförsörjning tar bort behovet att bygga på jordbruksmark.

Kommentar:

Synpunkten tillgodoses och planhandlingarna kompletteras med de fyra lediga tomterna.

Fler tomter som är lämpliga för husbebyggelse utelämnas från FÖP Arbrå

Under samråd öppet för allmänheten påpekade vi att det finns ett antal tomter lämpliga för husbebyggelse som inte visas på kartan över FÖP Arbrå. Vi blev tillsagda att identifiera dessa områden och peka ut dem. Detta tillvägagångssätt ökar chanserna att vi hamnar i konflikt med markägare i Arbrå. Dessutom är det omöjligt för oss att förstå alla problem rörande en specifik bit mark. Detta arbete ska stadsarkitekt ha utfört innan han publicerade kartan för samråd.

- Stadsarkitekt bör slutföra hans arbete genom att identifiera de antal områden av mark och lucktomter i Arbrå som är lämpliga för tätortsbebyggelse, men som inte visas som det på kartan för FÖP Arbrå. Denna inaktiva reserv av bostadsmöjligheter gör det oacceptabelt att bygga på jordbruksmark.

Kommentar:

Den fördjupade översiktsplanen anger kommunens viljeinriktning av en önskad utveckling idag och i framtiden. Den fördjupade översiktsplanen har tagit fram ett antal områden som man översiktligt bedömer vara lämpliga att exploatera. Olika intressen och riktlinjerna i kommunens styrdokument ska då prövas mot varandra innan exploatering kan bli möjlig. Yttrandet föranleder inga förändringar i planhandlingarna.

Tomma boplatser i Arbrå

Vi upptäckte att Bollnäs Bostäder har ett betydande antal tomma boplatser i Arbrå. Bara två till tre av vakanserna visas dock på deras hemsida. Det motsäger FÖP Arbrå som föreslår ett behov av ytterligare bostäder - som tydligen är så brådskande att jordbruksmark bör användas för att tillgodose behovet.

- Politiker bör se över beläggningsgraden av Bollnäs Bostäders fastigheter i Arbrå.
- FÖP Arbrå bör prioritera förbättring av beläggningsgraden i existerande hyresfastigheter före någon form av nya bostäder. Detta gäller särskilt bebyggelse på skogsmark och jordbruksmark.

Kommentar:

En av intentionerna i den fördjupade översiktsplanen för Arbrå är att ha en planberedskap för framtida bebyggelse i Arbrå. Vidare anger riktlinjerna för bostadsförsörjning att; utbudet av bostäder ska möta efterfrågan, kraven och önskemålen som den nuvarande och framtida befolkningen kan ställa. Detta innebär att både befintlig och tillkommande bebyggelse behöver anpassas. Inga förändringar görs med anledning av yttrandet.

Miljö- och- byggnämnden har bortsett från deras egna riktlinjer. Det utesluter behovet att bygga på jordbruksmark i Arbrå.

I den kommunala översiktsplanens riktlinjer anger kommunen bland annat att:

- Bostadsbebyggelse främst ska koncentreras till orterna Bollnäs, Kilafors och Arbrå (Bostadsförsörjningsprogram. s 23)

Kommentar:

Inga förändringar görs med anledning av synpunkten.

Det har inte skett. Arbrå har endast genomgått en liten utveckling. Dock ser vi betydande byggprojekt i Vallsta, Norränge och Lottefors. Vi har redan belyst potentialen för utveckling i Flästa. Dessa projekt har redan minskat behovet av tätortsbebyggelse i Arbrå.

- FÖP Arbrå bör innehålla '... en realistisk beräkning över antalet nya bostäder som kan behöva tillkomma.' Även Länsstyrelsen kräver denna beräkning.
- En realistisk beräkning bör förklara (med siffror) hur kringliggande bostadsutveckling har minskat behovet för bostäder i Arbrå.

- En realistisk beräkning förklara (med siffror) hur kringliggande bostadsutveckling har utslutit behovet att bygga på jordbruksmark i Arbrå
- En realistisk beräkning kommer att visa hur Miljö och byggnämndens ovillighet att följa sina egna riktlinjer har permanent äventyrat Arbrås utveckling.

Kommentar:

Förändringar har utförts i planhandlingarna utifrån de inkomna synpunkterna från Länsstyrelsen och har inneburit att tillägg har gjorts under kapitlet demografi och i kapitlet riktlinjer för bostadsförsörjning. I kapitlet tätortsbebyggelse beskrivs även behovet samt kommunens ambitioner närmare. Inga förändringar görs i övrigt i planhandlingarna utifrån de inkomna synpunkterna.

Bollnäs kommun kan inte fastställa 'väsentliga samhällsintressen' för nya bostäder tillräckligt övertygande för att rättfärdiga användandet av brukningsvärd jordbruksmark för bostäder.

Bollnäs kommun kan inte påvisa brist på alternativ till att använda brukningsvärd jordbruksmark för nya bostäder.

Vi började med att fokusera på Fabrikören. Dock har vi nu upptäckt mängder av generella fel i FÖP Arbrå som måste få er uppmärksamhet. Vi ber er att lyssna på boende i Arbrå och att ni ger full uppmärksamhet till punkterna i punktlistan.

Privatperson 5

Jag har ett förslag på att markera för fotgängare på Trädgårdsvägen i Arbrå. Såg att det är målat streck på vardera sida på Ängslundsvägen. Det skulle vara önskvärt även här, på Trädgårdsvägen, eftersom det är en smal väg med väldigt dålig sikt och en skarp kurva i mitten. Vägen är mellan Nytorp skolan och Arbrå skolan. Den är väl trafikerad av både skolbarn, cyklister och tung trafik alla dagar i veckan. Vägen är väldigt smal för att ha två filer. Även dålig sikt när det är mycket grönska som skymmer.

Vi är akut behov av åtgärder nu, tack.

Behöver även ett skyddsräcke vid Trädgårdsvägen 6, eftersom det är ca två meters nivåskillnad från vägen ner till trädgården bredvid vägen, Trädgårdsvägen 6. Har bott här 36 år, inget har gjorts. Kan tillägga att 2 traktorer under åren kört ner i det djupa diket/ trädgården, som tur var inga personskador. Sen vid Trädgårdsvägen 10 är det ett backkrön.

Kommentar:

I den fördjupade översiktsplanen för Arbrå finns en övergripande riktlinje för planering som anger att: ett sammanhållet och tryggt grönt gång- och cykelvägnät mellan viktiga målpunkter utvecklas för att främja den biologiska mångfalden och öka säkerheten, höja tryggheten och tillgängligheten för alla ortens invånare. Vid en framtida utbyggnad av gång- och cykelnätet längs Trädgårdsgatan ska riktlinjen beaktas. Inga förändringar görs i övrigt med anledning av yttrandet.

Privatperson 6

Arbrå som samhälle är i stort behov av att locka företag till orten för att få fler arbetstillfällen i Arbrås närhet. Arbrå som samhälle har tyvärr haft en negativ utveckling under lång tid, även om det idag ser bättre ut än på länge. För att få Arbrå att blomstra igen krävs fler arbetstillfällen. Arbrå har idag en ypperlig möjlighet att locka ”elintensiv” industri/företagande till orten då man besitter den viktigaste ingrediensen nämligen överskott av el. Om jag inte är helt felunderrättad har Fortums kraftverk i Arbrå idag ett överskott på 5-10 MWh. Vidare finns potential till modernisering av kraftverket för att på så sätt få ut mer effekt på marknaden. Men för att Fortum skall vilja göra dessa kostsamma investeringar krävs en marknad som är villig att köpa elen.

Sverige och Europa befinner sig som bekant i ett krisläge där många företag (och andra) måste ställa om och kräver alltmer el i sina verksamheter. Här finns ett ypperligt tillfälle att Bollnäs Kommun gör en ordentlig undersökning i samband med FÖP:en och TYDLIGT pekar ut områden som lämpar sig för el intensiv verksamhet samt förbereder dessa för etablering. På detta sätt gör vi det lockande för företag att snabbt kunna etablera sig i Arbrå när omvärldens omställningskrav gör att företag måste tänka om. Blir det enkelt att etablera sig på en förberedd plats blir även tröskeln låg för företag att flytta till Arbrå. Arbrå får nya arbetstillfällen, nya arbetstillfällen kräver boende, boende kräver service samt Bollnäs kommun får skatteintäkter och med alla blir vinnare på detta.

Mitt förslag lyder således enligt nedan:

- Kvalificera lämpliga etableringsplatser för olika elintensiva näringstyper utifrån nedan kriterier
  - Företag som har stora krav på el leveranser, stora krav på lokalyta men låga krav på personal samt logistik (ex Serverhallar). Denna typ av företag behöver inte ligga nära annan bebyggelse eller kommunikation såsom järnväg/vägar men har stora krav på yta.
  - Företag som har stora krav på el leveranser, stora krav på lokalyta, låga krav på personal samt stora krav på logistik (ex tung industri med mycket automatiserade processer). Denna typ av företag behöver inte ligga nära annan bebyggelse men måste ligga nära kommunikation såsom järnväg/vägar för transporter.
  - Företag som har stora krav på el leveranser samt höga krav på personal. Denna typ av industri måste ligga i närhet till kommunikation för personal (Järnväg/bilväg) samt ligger med fördel nära Arbrå centrum för att underlätta kommunal trafik.
  - Andra kombinationer av ovan.
- Titta på etableringsplatser som är lämpliga i förhållande till vart man kan etablera accesspunkter där elen kan distribueras till ovan krav.
  - Titta över vart elen kan lämna elnätet. Se över alternativ till nya kraftledningar till de etableringsplatser som är lämpliga och gör en förberedelse för att kunna bygga dessa kraftledningsgator.

Titta på etableringsplatser som är lämpliga i förhållande till logistik.

- Finns vägar som är lämpliga för lastbilstrafik av gods? Om inte, hur kan vi skapa dessa?
- Finns möjlighet att lasta gods på järnväg? Om inte, kan vi skapa lastning/lossningsmöjligheter till järnvägen? Det kanske skall dras stickspår?

När man gör en FÖP så skall den gälla i minst 10 år. Den framtid vi idag kan se kommer ställa stora krav på fossilfri produktion samt närhet till starka logistikstråk där järnvägen är en stark faktor. Arbrå har alla dessa möjligheter med närheten till järnvägen, RV 83 samt väg 651 genom Växbo och Glössbo som leder till RV50 och vidare till E4. Det som krävs är att Bollnäs Kommun ligger i framkant och ser till att det blir enkelt för alla de företag som under denna FÖP:s period måste ställa om. Genom en FÖP som tydligt pekar ut lämpliga områden kan Bollnäs Kommuns Näringslivs- och Utvecklingskontor sedan marknadsföra Arbrå som lämplig plats där företag snabbt kan etablera sig och får bra konkurrensfördelar mot andra genom tillgången till el, kommunikationer, ett starkt civilsamhälle, bra service samt goda möjligheter till boende för personalen.

Kommentar:

Bollnäs kommun instämmer i yttrandet kring att ta höjd för framtida verksamhetsområden. Det finns två större utpekade områden för industrietableringar i förslaget till den fördjupade översiktsplanen för Arbrå. Dessa två kan eventuellt vid en framtida prövning uppfylla kraven som ställs ovan. Områdena behöver i sådana fall detaljplaneläggas innan en eventuell etablering. I de centrala delarna av Arbrå finns det ett större industriområde. I de centrala delarna bedöms detta område vara bäst lämpat för någon typ av nyetablering.

Frågan avseende framtida elförsörjning och stora etableringar har inte kunnat hanterats i den fördjupade översiktsplanen för Arbrå, men eventuellt i en ny kommunövergripande översiktsplan kan frågan kring stora elkrävande etableringar samt framtida elförsörjning fördjupas ytterligare. Yttrandet innebär inga förändringar i planhandlingarna.

Samrådsmöte och öppet hus

Nedan sammanfattas de inkomna synpunkterna vid öppet hus och samrådsmötet. De inkomna synpunkterna från samrådsmötet och de öppet hus är uppdelat i sex kategorier; gång- och cykelinfrastruktur, kollektivtrafik, grönsstruktur, bilinfrastuktur, bostäder och övrigt.

Gång- och cykelinfrastruktur

Flera synpunkter inkom kring att det bör säkerställas att det byggs en ny gång- och cykelpassage Storgatan mot Forsön och idrottsplatsen. Vidare framkom det synpunkter kring att det framför allt gång- och cykelstråken bör tydliggöras och tryggas. Mer specifikt var synpunkterna att en säker korsning för gång- och cykeltrafikanter måste till vid överfarten till Koldemoåsen och Galvvägen samt att en säker gång- och cykelväg måste lösas över Ljusnan till Norränge samt säkra övergångar vid Västergatan och Bondegatan och cykelväg längs Trädgårdsgatan. Barn skall även kunna ta sig säkert till skolan vid gång- och cykelvägar inom en radie på 2 kilometer, vilket är gränsen för skolskjuts.

Kommentar:

I den fördjupade översiktsplanen finns det en riktlinje som beskriver att gatorna inne i tätorten ska utformas så att de känns trygga för gående och cyklister samt signalera om lägre hastigheter generellt. Vidare bör cykelvägnätet förbättras framför allt längs Bondegatan och att gång och cykelstråket bör förlängas även längs med Flästavägen till områdena vid Norränge. Dessa två områden är särskilt utpekade beroende på att de båda är statliga, vilket innebär att det är staten Trafikverket som ansvarar för dessa. För det kommunala vägnätet gäller riktlinjen ovan i samband med nybyggnation. Kommunens långsiktiga mål är att det bör byggas en planskild korsning vid Galvvägen. En ny säker överfart till mot Koldemo skulle kunna bli aktuellt i samband med ombyggnationen av riksväg 83, men det är inte särskilt utpekat. Inga förändringar görs utifrån synpunkterna.

Kollektivtrafik

Det bör finnas väntkur vid järnvägen och lokaltrafiken har en dålig tillgänglighet.

Kommentar:

I den fördjupade översiktsplanen står det angivet att: Bollnäs kommun fortsätter att verka för snabbare och tätare kollektivtrafikturer och utveckling av en hållbar trafikinfrastruktur, som samplaneras med ny och befintlig grönstruktur och bebyggelse. Väntkurer vid järnvägen skulle kunna bli aktuellt i framtiden i samband med förnyelse av Arbrå station vilket förespråkas. Inga förändringar görs utifrån synpunkterna.

Bilinfrastuktur

Flera synpunkter behandlar Forsbovägen från Bondegatan till Flästavägen och att den ska stängas av för genomfartstrafik. Vidare framförs synpunkter på att ombyggnationen av Storgatan inte blivit som förväntat och att hastigheten, framför allt på de större genomfartsvägarna som på Bondegatan, är för höga samt att sikten är problematisk i korsningar till exempel vid Esplanaden. Vidare anses det den södra infarten mot Västergatan bör tryggas.

Kommentar:

Flera av synpunkterna behandlar statlig infrastruktur som till exempel Bondegatan och Flästavägen. Här pågår det en kontinuerlig dialog med Trafikverket som är väghållare och alltså ansvarig för att genomföra förbättringar. Synpunkterna avseende Storgatan är för specifika för den fördjupade översiktsplanen. Inga förändringar görs utifrån synpunkterna.

Grönstruktur

Synpunkterna som togs upp var att lekparken bör uppdateras med till exempel bord och bänkar och man bör satsa på större biologisk mångfald och inte skogsbruksgallring. Ett förslag som uppkom var att ängarna mellan 83:an, Tallbacksvägen och Hans-jonsvägen bör få växa fritt och slås i sista halvan av augusti för att öka blomstermångfalden. Kommunen bör även plantera fler blommor längs med områden som endast klipps.

Kommentar:

Frågan avseende fler bord och bänkar vid lekplatserna är för specifik för den fördjupade översiktsplanen. Det finns vidare ett flertal riktlinjer avseende hur grönstrukturen ska utvecklas. Inga förändringar görs utifrån synpunkterna.

Bostäder

Bygg trygghetsbostäder för personer över 65 med hiss och gemensamhetslokaler. Trygghetsbostäderna skulle kunna byggas i anslutning till Ängslunda eller längs med Tomtavägen alternativt söder om Dammparken. Slitna och dåliga fastigheter längs Bondegatan och vid gamla biblioteket bör rivras för att frigöra utrymme för nybyggnation.

Kommentar:

Bollnäs kommun är medvetna om att det behöver planeras för fler trygghetsbostäder i kommunen. Det finns ett flertal ytor inom Arbrå som skulle lämpa sig för ändamålet. Kommunen förespråkar även att det ska ske en förnyelse längs Bondegatan. Inga förändringar görs utifrån synpunkterna.

Övrigt

Under övrigt framkom det bland annat att det bör finnas en avfallsanläggning i Arbrå, som förslag angavs att marken vid fjärrvärmeverket kunde vara lämplig för anläggning av en ny miljöstation. Vidare bedöms belysningen i korsningen Esplanaden och Västergatan behöva ses över och det bör finnas en offentlig toalett vid Dammparken. Det bör även finnas fler informationstavlor med kommunala aktiviteter.

- Vidare framkom det vissa korrigeringar som bör göras i planhandlingarna:
- Ändra så att Fornhemmet inte beskrivs som en Hälsingegård
- Vid skolan har ett antal byggnader blivit inritade felaktigt som offentlig mark
- Mark vid gården Tomta är ritad som grönstruktur
- Tomta bör ritas in som en kulturbyggnad
- Kartan bör kompletteras med fler kulturhistoriskt viktiga miljöer
- Ändra Nämndemannen 2 och 3 till verksamhetsmark.
- Kartorna behöver generellt förbättras.

Kommentar:

Synpunkten avseende en avfallsanläggning inom Arbrå är inte planerad, men det finns ytor som skulle kunna vara lämpliga för ändamålet. Synpunkterna kring belysning, informationstavlor och en offentlig toalett är för specifika för den fördjupade översiktsplanen. De punktade synpunkterna är behandlade i tidigare yttranden. Planhandlingarna har kompletterats och förbättras i samtliga fall förutom de två punkterna avseende Tomta och övriga viktiga kulturhistoriska miljöer. Ett eventuellt utpekande av historiskt värdefulla områden och hur de bör bevaras görs i samband med framtagande av ett kulturmiljöprogram.